

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„Mondriejem solig deina“

2016 m.

TURINYS

Įvadas

1. Bendrosios nuostatos	4
1.1. Informacija apie švietimo teikėją	4
1.2. Vaikai ir jų poreikiai	4
1.3. Mokytojai ir kiti specialistai	5
1.4. Regiono ir švietimo teikėjo savitumas	6
1.5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai	7
1.6. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą	8
2. Ugdymo principai	10
3. Ugdymo tikslas ir uždaviniai	11
4. Ugdymo turinys, metodai ir priemonės	11
5. Vaiko ugdymas nuo 1,5 metų iki 3 metų	13
6. Vaiko ugdymas nuo 3 metų iki 6 metų	25
7. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas	58
8. Naudota literatūra ir šaltiniai	61
9. Priedai	

ĮVADAS

Ikimokyklinio ugdymo programa „*Mondriejem solig dėina*“ skirta Telšių vaikų lopšelio – darželio „Mastis“ ikimokyklinio ugdymo pedagogams, tėvams, visiems besidomintiems vaikų ugdymu(si) nuo 1,5 iki 6 metų amžiaus. Programa bus atnaujinama ir tobulinama atsižvelgiant į vaikų pasiekimų vertinimų rezultatus, poreikių pasikeitimus, tėvų lūkesčius ir pageidavimus, pedagogų pastebėjimus ir rekomendacijas. Programa parengta vadovaujantis pagrindiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais bei norminiais dokumentais, pedagoginės bei metodinės literatūros šaltiniais.

Programą sudaro šios struktūrinės dalys: bendrosios nuostatos, ugdymo principai, ugdymo tikslas ir uždaviniai, ugdymo turinys, metodai ir priemonės, ugdymo turinio išdėstymas, ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas, naudoti šaltiniai ir literatūra, priedai (vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimui). Programoje išryškintos vietos regiono ypatybės – Žemaitijos kraštas, Telšių rajono aplinka, įstaigos savitumas.

2007 – 2010 metų Telšių lopšelio – darželio „Mastis“ ikimokyklinio ugdymo programą atnaujino darbo grupė:

Regina Lukauskienė – direktoriaus pavaduotoja ugdymui;

Vilija Kergienė – auklėtoja metodininkė;

Aušra Stasiulienė – priešmokyklinio ugdymo pedagogė;

Aldona Motuzienė – auklėtoja metodininkė;

Dalia Balsienė – auklėtoja metodininkė.

Pasiūlymus 2016 metų ikimokyklinio ugdymo programos atnaujinimui teikė visi įstaigos pedagogai, muzikos mokytojai, logopedė.

Programa iliustruota lopšelio – darželio „Mastis“ vaikų kūrybos ir dailės darbais.

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Informacija apie švietimo teikėją

Švietimo teikėjo pavadinimas: Telšių lopšelis – darželis „Mastis“.

Trumpasis pavadinimas: L.d. „Mastis“.

Teisinė forma: Telšių miesto savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė: Neformaliojo švietimo, Ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Veiklos pradžia: 1960 metų rugpjūčio 22 diena.

Teikiamos paslaugos: ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.

Ugdymo(si) kalba: lietuvių

Ugdymo(si) forma: dieninė

Įstaigos kodas: 190598299

Adresas: S.Daukanto g. 35, Telšiai, LT- 87104

Tel.: 8 444 60216, mob. tel.: 8 683 06702

Interneto svetainės adresas: www.ldmastis.lt

El. paštas: ldmastis@gmail.com

1.2. Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelyje – darželyje „Mastis“ ugdomi 1,5 – 6 metų vaikai. Į grupes paskirstomi pagal amžių:

- Ankstyvasis amžius: 1,5 – 3 metai.
- Ikimokyklinis amžius: 3-4 m.; 4-5 m.; 5-6 m.
- Priešmokyklinis amžius: 5 – 6-7 m.

Grupės komplektuojamos: vieno amžiaus vaikų ir mišraus amžiaus vaikų.

Programa „Mondriejėm solig dėina“ orientuota į vaiko individualių ir specialiųjų poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines ugdymo (si) sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų.

- **Poreikis jaustis saugiai.** Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaiapsniui ir pats mokosi saugoti save.
- **Poreikis judėti.** Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veiklai skirtose zonose, lauko aikštelėse.
- **Poreikis žaisti.** Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.

- **Poreikis bendrauti.** Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.
- **Poreikis patenkinti savo smalsumą.** Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti, nes tokie yra jo mokymosi metodai.
- **Poreikis būti savarankiškam.** Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.
- **Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai.** Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kitokius žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad jis nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, sudaromos palankios sąlygos. Vaikų saviraiškos poreikių tenkinimui, lopšelyje – darželyje „Mastis“ organizuojamas papildomas ugdymas: dailei gabūs vaikai lanko dailės būrelio užsiėmimus, gabūs liaudies muzikai ir šokiui dainuoja įstaigos folkloriniame ansamblyje „Cyrulioka“, lanko modernių šokių būrelį.

Įgytus meninius įgūdžius vaikai toliau gali tobulinti dalyvaudami rajoniniuose, respublikiniuose projektuose bei konkursuose. Vyresniųjų grupių vaikai gali lankyti anglų kalbos pradmenų mokymo užsiėmimus.

Į bendrojo ugdymo grupes integruojami specialiųjų poreikių vaikai, turintys kalbos ir komunikacijos sutrikimų. Vaikus, turinčius kalbos sutrikimų, ugdo logopedas.

Programos pagrindiniai principai, tikslas, uždaviniai, turinys orientuoti į vaikų poreikių tenkinimą, individualių gebėjimų ugdymą.

1.3. Mokytojai ir kiti specialistai

Įstaigoje dirba 14 pedagogų: ikimokyklinio ugdymo auklėtojai, priešmokyklinio ugdymo pedagogai, 2 meninio ugdymo mokytojai, logopedas. Iš jų - 12 turintys aukštąjį išsilavinimą, 2 turintys aukštesnįjį išsilavinimą. 8 pedagogai turi metodininko kvalifikacinę kategoriją, 4 – vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją ir 2 – auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Visi pedagogai yra ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmanėliai“ nariai. Įstaigoje dirbantys pedagogai ir specialistai yra patyrę, rūpestingi, kompetentingi, gebantys keistis, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys, nuolat keliantys savo kvalifikaciją kursuose ir seminaruose. Įstaigos pedagogai dalijasi gerąja darbo patirtimi su miesto pedagogais, organizuodami atviras veiklas, šventes, pramogas. Glaudžiai bendradarbiauja su bendruomenės nariais, įtraukdami į mokyklos veiklą, vykdomus projektus.

Veikia mokyklos Vaiko gerovės komisija, kurios paskirtis - organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą vaikams, turintiems specialiųjų poreikių ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas. Įstaiga yra besimokanti organizacija, jos veikla nuolat vertinama tėvų ir pačių pedagogų, tobulinama, dirbama komandiniu būdu.

1.4. Regiono ir švietimo teikėjo savitumas

Įstaiga įsikūrusi gyvenamųjų namų rajone, netoli geležinkelio stoties. Darželio pastato antrame korpuse įsikūręs mokytojų švietimo centras ir Telšių rajono centralizuota švietimo įstaigų buhalterija.

Lopšelio-darželio „Mastis“ kultūrą, jo savitumą nusako visos bendruomenės vertybės, įsitikinimai, bendri siekiai, tradicijos. Lopšelis – darželis įkurtas 1960 metais. Tai vienas pirmųjų darželių mieste, turintis didelę meninio (muzikinio), etninio ugdymo, integruoto į ugdomąjį procesą, patirtį.

Kasdienėje ugdomojoje veikloje etnokultūrinį ir tautinį auklėjimą siejame su gimtosios kalbos puoselėjimu. Ypatingai didelį dėmesį skiriame vaikų pažindinimui su tautosaka, liaudies papročiais, tradicijomis. 2016 metais papildėme lopšelio – darželio „Mastis“ etnokultūrinio ugdymo programą (sudarytą 2010 m.). Nuo 2016 metų gegužės mėnesio ši programa turi pavadinimą – „*Cyruliokams*“. Smulkiosios tautosakos pagalba vaikuose ugdome sąžiningumą, gailestingumą, jautrumą, darbštumą, gėrio bei grožio sampratą, meno pažinimą. Aktyviai propaguojame Žemaitijos krašto savitumą. Įrengta „Seklytėlė“, kurioje vaikai turi galimybę muzikuoti liaudies instrumentais, susipažinti su senoviniais meno kūriniais, namų apyvokos daiktais. Įstaigoje prioritetai teikiami: meniniam ugdymui, vaikų sveikatos saugojimui ir stiprinimui, tautinės kultūros vertybių perimamumui, pilietiniam ugdymui, bendravimui ir bendradarbiavimui su šeima.

Vaikai lopšelyje–darželyje „Mastis“ jaučiasi laukiami, saugūs, reikalingi ir mylimi. Kiekviena grupė – atvira, estetiška, kuriama jauki, vaiko kūrybingumą skatinanti aplinka, dirba kompetentingi ir kūrybingi pedagogai, specialistai. Lopšelio - darželio teritorijoje vaikams sudarytos sąlygos pasivaikščioti, sportuoti, žaisti, stebėti gamtą įvairiais metų laikais.

Įstaigoje kuriamos vaikų ir bendruomenės tradicijos:

- Organizuojami vaikų ir bendruomenės meninės raiškos renginiai: šventės, pramogos, vakaronės, konkursai, parodos;
- Bendradarbiaujama su Telšių savivaldybės Karolinos Praniauskaitės viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyriumi, Telšių krašto muziejumi „Alka“, rajono ikimokyklinėmis

įstaigomis, vaikų muzikos mokykla, Telšių rajono savivaldybės vaikų etnografiniu ansambliu „Čiučiuruks“, visuomenės sveikatos biuru, mokytojų švietimo centru, Telšių policijos komisariatu, priešgaisrine gelbėjimo tarnyba;

- Dalyvaujama rajono, respublikos ir tarptautiniuose konkursuose, parodose, akcijose, edukaciniuose ir meniniuose projektuose.

Lopšelio-darželio vizija. Lopšelis-darželis „Mastis“- saugi, atvira ikimokyklinio ugdymo įstaiga, taikanti į vaiką orientuoto ugdymo pedagogines idėjas, pažangius ugdymo modelius, siekianti pažinti ir puoselėti Žemaitijos regiono tradicinę kultūrą, papročius, etninio paveldo unikalumą, sveikos gyvensenos ir ekologiško mąstymo idėjas.

Lopšelio-darželio misija:

- Sukurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius;
- Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, tenkinti aktyvumo, judėjimo poreikius, sudaryti sąlygas specialiųjų ugdymo(si) poreikių tenkinimui;
- Pozityviai vertinti kiekvieną vaiką, tenkinant saviraiškos, bendravimo, saviugdą, pažinimo, kūrybos poreikius;
- Stiprinti bendruomenės sąveiką, kurti pozityvius vaiko – šeimos – pedagogo santykius, grindžiamus partneryste, bendravimu ir bendradarbiavimu, pagarba vienas kitam;
- Padėti vaikams išsaugoti ryšį su gimtuoju kraštu, atskleidžiant jo grožį, puoselėjant tautinės kultūros tradicijas, papročius, sudarant sąlygas ugdyti tautinės savimonės pradmenis.

Vertybės

Mūsų sambūvio esmė:

Kūrybiškumas - sugebėjimas kelti ir įgyvendinti naujas idėjas.

Atvirumas - tiesumo pasireiškimas, abipusis pasitikėjimas.

Reiklumas - neatsiejama kiekvieno bendruomenės nario savybė.

Tolerancija - mokėjimas pripažinti ir gerbti skirtumus.

Unikalumas - kiekvieno iš mūsų prigimtine savybė.

1.5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvų lūkesčiai susiję su vaiko ugdymu: jiems labai svarbu, kad būtų sudarytos geros visapusiško ugdymo(si) sąlygos, kad būtų tenkinami specialieji ir išskirtinių gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama specialistų pagalba. Tėvų lūkesčiai: tinkama vaikų priežiūra

irmaitinimas, vaiko saugumo ir sveikatos užtikrinimas, vaiko mokėjimas bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, savarankiškumas, tinkamas pasirengimas mokyklai.

Šiuo metu įstaigoje veikia 6 grupės: iš jų 1 ankstyvojo amžiaus vaikų (lopšelis iki 3 metų), 4 grupės ikimokyklinio amžiaus vaikams (darželis 3 - 5 m.), iš jų 1 mišraus amžiaus vaikų grupė ir 1 priešmokyklinio ugdymo grupė (6 -7 m.). Vaikų skaičius įstaigoje – 115. Puoselėjamos visos vaikų galios, lemiančios asmenybės vystymąsi ir integracijos į visuomenę sėkmę, tikslingai ugdomos vaikų vertybinės nuostatos, tenkinami svarbiausieji jų poreikiai: pažinimo, bendravimo, asmeninio vertingumo, saviraiškos, judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo. Siekiant patenkinti įstaigą lankančių vaikų poreikius, taikomas visapusiškas vaikų ugdymas, atsižvelgiant į vaikų amžių, raidos ypatumus, specialiuosius poreikius. Įstaigą lankantiems vaikams teikiama logopedo pagalba.

1.6. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Pedagogai puikiai išmano naujausias ugdymo tendencijas ir vadovaujasi šiuolaikine ugdymo filosofija: vaiko ugdymas – jo prigimtinių poreikių tenkinimas ir kompetencijų plėtotė per kūrybingą vaiko ir pedagogo sąveiką, sėkmingai modeliuojant ir veiksmingai įgyvendinant vaikų ugdymo turinį. Dėmesio centre – vaikas, jo poreikiai, saviraiška. Į vaiko interesus nukreipta visa ugdymo(si) aplinka. Ugdytojas nėra tik informacijos skleidėjas, bet, turėdamas žinių ir patirtį, padeda ugdytiniams ugdytis patiems.

Ugdymas lopšelyje-darželyje „Mastis“ organizuojamas atsižvelgiant į šiuos dokumentus:

- 1. *Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos respublikos įstatymu Nr. I – 983.*** Lopšelis-darželis, organizuodamas ugdymą, stengiasi suteikti šeimai, kaip pagrindinei visuomenės ląstelei, pagalbą auginant vaiką. Be to, siekiame sudaryti sąlygas vaikui, sugebančiam suformuluoti savo pažiūras, laisvai reikšti savo nuomonę visais jį liečiančiais klausimais. Kaip teigiama šio dokumento 16 straipsnyje „Nė vienas vaikas neturi patirti savavališko ar neteisėto kišimosi į jo <...> asmeninį gyvenimą“, lopšelyje - darželyje akcentuojame konfidencialumo svarbą bendraujant su vaiku ir jo artimaisiais.
- 2. *Vaiko gerovės valstybės politikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos vyriausybės 2005 m. nutarimu Nr. 184.*** Lopšelis - darželis, kaip nurodoma šiame dokumente, siekia užtikrinti vaiko teisę veikti, išreikšti savo nuomonę ir daryti įtaką sprendimams, susijusiems su jo gerove. Stengiamės, kad būtų patenkinti visi svarbiausi vaiko poreikiai.

3. ***Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2014 m.,*** kuris padeda ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir kitiems ugdytojams atpažinti vaikų ugdymosi pasiekimus ir poreikius, padeda tikslingai rengti ir atnaujinti įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą, padeda įgyvendinti ugdymo turinį, jį pritaikant kiekvienam vaikui ir vaikų grupei, leidžia stebėti ir fiksuoti vaikų pažangą ir tikslingai ugdyti kiekvieną vaiką.
4. ***Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-2310.*** Vadovaujantis 16 punktu: už mokinio krepšelio lėšas perka priemonių, kurios ikimokyklinio ugdymo programoje numatytos kaip ugdymo turiniui įgyvendinti reikalingos priemonės.
5. ***Švietimo aprūpinimo standartai, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. V-2368,*** kuriais vadovaujantis kuriame ir turtiname materialiąją mokyklos aplinką, tinkamą siekti ikimokyklinio, priešmokyklinio, ugdymo programose numatytų tikslų.

Pasikeitus teisės aktams, keičiasi ir programos atitinkami punktai (dalys).

PAPILDYMAS: (2017 m. liepos 7 d.)

6. ***Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijos LR švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190,*** kurios nustato prevencijos ir intervencijos priemonių, reikalingų saugiai nuo smurto ir patyčių aplinkai mokykloje kurti, sistemą.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Tautiškumo principas

- Skatinti vaiko norą pažinti ir perimti tautos kultūrą, puoselėti meilę ir pagarbą savo tautos tradicijoms, papročiams.
- Supažindinti su regiono išskirtinumu, tradicijomis, šventėmis.

Humaniškumo principas

- Gerbti vaiką kaip asmenybę.
- Sudaryti sąlygas įvairių vaiko galių plėtojimuisi, harmoningam asmenybės vystymuisi.
- Džiaugtis vaiko pažanga ir pasiekimais.

Diferencijavimo – individualizavimo principas

- Ugdymo procesą grįsti individualių vaiko fizinių, psichinių galių, socialinių ypatybių pažinimu.
- Sudaryti palankias ugdymosi sąlygas vaikams, turintiems ypatingus poreikius.

Sveikatingumo principas

- Ugdymo turinį akcentuoti į vaiko fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darną.
- Užtikrinti sveikatos ugdymo sričių: savęs pažinimo, higieninio ugdymo, psichinės sveikatos, fizinio aktyvumo, ekologinio, sveikos mitybos ir kt., tobulinimą.

Integralumo principas

- Padėti vaikui atrasti įvairias ugdymosi galimybes ir eiti unikaliu savo raidos keliu. Rasti bendras idėjas, kurios leistų apjungti socialines-emocines-pažinimo raidos galimybes.
- Užtikrinti vaiko ugdymo šeimoje ir lopšelyje – darželyje darną.

Bendradarbiavimo principas

- Dalintis, keistis patirtimi, bendrauti ir bendradarbiauti visuose lygmenyse - su kitomis institucijomis, šeimomis bei jų nariais, įstaigos bendruomene.
- Tobulinti ikimokyklinio ugdymo programą, atsižvelgiant į vaikų poreikius, tėvų lūkesčius, švietimo naujoves.

3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas.

Puoselėti visas vaiko galias, lemiančias visapusiškos vaiko asmenybės vystymosi ir jo integracijos į visuomenę sėkmę. Padėti vaikui tenkinti prigimtinius, etninius, socialinius, pažintinius poreikius, atitinkančius jo amžių ir individualius gebėjimus. *Sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką, kurioje vaikas jaustųsi gerbiamas, saugus ir vertinamas.*(papildyta 2017-07-07)

Uždaviniai:

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinti saugią ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi.

- Plėtoti vaiko individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, sudarant galimybę vaikui išreikšti save.
- Skatinti vaiką ugdytis tautinę savimonę ir gerbti etninę kultūrą.
- Padėti vaikui ir šeimai perimti ir atgaivinti įstaigos, vietos bendruomenės vertybes.
- Sudaryti sąlygas vaikui patirti sėkmės jausmą, sprendžiant problemas. Kartu su šeima kurti pozityvią, palankią bendravimui ir bendradarbiavimui atmosferą.
- Kurti sąlygas, leidžiančias kaupti sociokultūrinę patirtį, įgyti tvirtas dorovines nuostatas.
- Vaikams suprantamu ir patraukliu būdu perteikti esminius tautos pasaulėjautos, pasaulėžiūros ir savitumo bruožus, skatinant tai aktyviai perimti, pritaikyti ir tęsti ugdymo (si) procese.
- Kartu su tėvais, pedagogais ir bendruomene kurti aplinką, skatinančią vaiko saviraišką, kūrybiškumą, vaizduotę, savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, norą pažinti, tyrinėti.

PAPILDYMAS: (2017-07-07)

- Puoselėti pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų mokyklos darbuotojų elgesys ir veikla.
- Nuosekliai ir reguliariai ugdyti vaikų socialines ir emocines kompetencijas: savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo.

4. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Sudarant ugdymo turinį siekiame integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus, pagrindine veikla įvardijant žaidimą.

Sudarant ugdymo turinį, atsižvelgiame į „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo“ (2014) rekomendacijas. Jis išdėstytas 5 kompetencijų srityse (komunikacinės, pažinimo, sveikatos saugojimo, socialinės, meninės). Kiekviena kompetencija ugdoma orientuojantis į esminius gebėjimus, nuostatas ir vaiko patirtį. Per jas atskleidžiama 18 vaiko ugdymo (si) sričių. Kiekvieną kompetenciją sudaro pagrindinės ir integruojamos ugdymosi sritys. Kompetencijos ugdomos integraliai organizuotos ir spontaniškos vaiko veiklos metu grupėje, lauke, įstaigos renginiuose, išvykose, šeimose. Vaiko gebėjimus, vertybines nuostatas ir veiksenas suskirstėme į penkias ugdymo kryptis, kurias sudaro tam tikrų pagrindinių gebėjimų sričių ugdymas bei į visas sritis integruojamų gebėjimų ugdymas:

1. Komunikavimo kryptis – bendraujančio vaiko ugdymas.
2. Pažinimo ugdymo kryptis – smalsaus vaiko ugdymas.
3. Sveikatos ugdymo kryptis – sveikovaiko ugdymas.
4. Socialinio ugdymo kryptis - save suvokiančio, oraus vaiko ugdymas.
5. Meninio ugdymo kryptis - kuriančio vaiko ugdymas.

Programoje išskirtos trys ugdymo turinio sudedamosios dalys:

- Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas;
- 1,5-3 metų vaikų veiksenos;
- 3-5(6) metų vaikų veiksenos.

1. Skiltyje „Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas“ aprašyta pagrindinė tam tikros ugdymo(si) srities nuostata ir gebėjimas, remiantis “Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu”(2014).

2. Skiltyje „Vaiko veiksenos“ numatyta, ką galėtų veikti 1,5 - 3 metų vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

3. Skiltyje „Vaiko veiksenos“ numatyta, ką galėtų veikti 3 - 5(6) metų vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

5. VAIKO UGDYMAS NUO 1,5 METŲ IKI 3 METŲ

5.1. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Tenkinti vaiko poreikį bendrauti ir pažinti pasaulį.
2. Skatinti pirmuosius bandymus kalbėti su suaugusiais ir vaikais.
3. Sužadinti vaiko domėjimąsi knyga, skaitymu, raidėmis, žodžiais.
4. Ugdyti estetinę vaiko kalbos nuostatą.

Ugdymo sritis. Sakytinė kalba

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba klausytis, išgirsti, ką sako kitas. Plečia aktyvųjų ir pasyvųjų savo žodyną.	Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Kalba, mimika ir gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta elementarius kalbančiojo klausimus ir prašymus. „Žaidžia kalbą“: aiškinasi, atranda žodžių prasmes. Reiškia mintį kelių žodžių sakiniais. Dėlioja paveikslėlius ant flaneliografo. Klausosi trumpų tekstukų, žaidinimų, pasakų, eilėraščių, pasakojimų. Įsimena smulkiosios tautosakos kūrinėlius: garsų pamėgdžiojimus, greitakalbes, pajuokavimus, skaičiuotes, lietuvių liaudies daineles. Žaidžia pirštukų žaidimus. Pasako savo ir kitų vardus. Atsiliepia pašauktas vardu. Žaisdamas kalba su savim, komentuoja ką darys. Kalba apie daiktus, žmones, įvykius, veiksmus net jei jų nemato. Daugiau žodžių supranta nei vartoja. Kalba apie tai ką mato ir ką girdi. Vis tiksliau pasakoja apie tai ką nori. Skatinamas atsako į klausimus: kas ten?,ką ten matai?, kas kąveikia?
Geba jausti kalbos grožį ir vaizdingumą.	Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Seka skaitomos ar sekamos pasakėlės veikėjų veiksmų nuoseklumą, įmituoja jų veiksmus. Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos. Mimika, mėgdžiojimu, veiksmais ir pantomima dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Suaugusiųjų padedamas atpažįsta ir įvardija savo jausmus, mokosi juos išreikšti.

	Deklamuoja trumpa eilėraštką, rodo judesius. Žiūri lėlių, pirštukų, teatro veikėjų inscenizacijas, džiaugiasi, ploja.
Žaidžia šeimos žaidimus.	Žaidžia, imituoja šeimos narius, numato personažus, kalbasi, bendrauja, mėgdžioja judesius.

Ugdymo sritis. Rašytinė kalba

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi skaitymu.	Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Vaizduoja, kad skaito, siužetą atpasakodami pagal iliustracijas. Suvokia, kad knygas reikia saugoti, su suaugusiais taiso suplyšusias. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. Pažįsta savo pirmąją raidę.
Domisi rašymu.	Stebi rašančiuosius, domisi rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas. Įvairiais pieštukais, rašikliais, flomasteriais keverzoja, imituoja rašymą. Piešia vertikalias ir horizontalias linijas.

5.2. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Palaikyti ir skatinti natūralų domėjimąsi savimi ir aplinkiniu pasauliu.
2. Padėti atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.
3. Ugdyti gebėjimą tapatinti, grupuoti daiktus pagal spalvą, dydį ir formą.
4. Skatinti vaiko domėjimąsi nauja veikla.
5. Skatinti domėtis kas nauja, ieškoti reikalingos informacijos.

Ugdymo sritis. Aplinkos pažinimas.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi savimi, savo šeima.	Pasako savo vardą. Žino savo šeimos narių vardus, giminystės ryšį, atpažįsta juos fotografijose. Piešia ir apibūdina savo šeimos narius. Žiūrinėja šeimos nuotraukų albumus, komentuoja.
Domisi jį supančia gamta, joje vykstančiais reiškiniais.	Žiūri metų laikų paveikslėlius. Apžiūri darželio teritorijoje augančius medžius, gėles, įvardijaspalvas. Renka lapus ir žaidžia su jais. Varto knygą, parodo ir pavadina kai kuriuos paukščius, gyvūnus. Žiūrinėja paveikslėlius, kuriuose pavaizduotos daržovės, vaisiai. Skanauja natūralius vaisius ir daržoves. Žaidžia su vėjo malūnėliais. Gauda lietaus lašius, snaiges, mina pėdutes. Tiesia rankas į saulę, pasako, kad šilta ar šalta. Tyrinėja smėlio savybes: sausas, birus, šlapias. Plukdo laivelius, šakeles, meta akmenukus į vandenį vartoja sąvokas: skęsta, tirpsta.
Pratinasi saugoti gamtą.	Prižiūri gyvūnus ir augalus, jais grožisi. Supranta, kad negalima skriausti gyvūnų, laužyti medžių šakų, rauti žolynų. Noriai atlieka su suaugusiaisiais elementarias darbines užduotis.

Ugdymo sritis: Skaičiavimas ir matavimas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi skaičiavimu.	Vartoja žodžius: vienas, daug, mažai ir supranta, ką reiškia: vienas, dar vienas, du, daug. Parodo, kiek turi metukų. Paprastytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Bando skaičiuoti nuo 1 iki 3. Rikiuoja daiktus į vieną eilę.
Geba tapatinti, grupuoti daiktus pagal spalvą, formą ir dydį.	Žaisdamas randa reikiamos formos, spalvos ar dydžio daiktą. Nuotraukoje ar paveikslėlyje atpažįstą anksčiau matytą daiktą. Žaidžia su konstruktoriais ir statybine medžiaga: stato, konstruoja, dėlioja, atrenka vienarūšių ir skirtingų daiktų grupes. Atranda didelius - mažus daiktus, atrenka trumpus - ilgus, storus - plonus daiktus. Grupuoja daiktus pagal vieną savybę (spalvą, formą, dydį). Sudeda daiktus mažėjančia ar didėjančia tvarka. Parodo ir papasakoja, kur dar kambaryje yra tos pačios spalvos daiktų.

Orientuojasi erdvėje.	<p>Pažįsta grupės patalpas.</p> <p>Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakomas judėjimas erdvėje: pažiūrėti į viršų, žemyn ir pan.</p> <p>Mėgsta žaisti slėpynių.</p> <p>Pasako paklaustas, kur yra objektas: arti, toli, aukštai, žemai.</p> <p>Pasako, parodo, kurioje patalpoje yra lovytės, prausykla, indai.</p>
-----------------------	--

Ugdymo sritis. Tyrinėjimas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi supančia aplinka, bando eksperimentuoti.	<p>Išbando daiktus ar žaislus, rodo kitiems, ką pavyko padaryti.</p> <p>Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais, medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p> <p>Natūraliai susidariusiose ir suaugusiojo parengtose situacijose lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas: saldus – sūrus, kvėpia – smirdi.</p> <p>Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus.</p> <p>Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėdėti).</p> <p>Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja.</p> <p>Eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, įsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą.</p> <p>Žaisdamas išbando daiktus bei medžiagas: plaukia ar skęsta, tinka vienas prie kito, ar ne ir pan.</p> <p>Pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria.</p> <p>Laisto gėlytę, stebi, kaip ji auga.</p>

Ugdymo sritis. Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi nauja veikla, didžiuojasi savo gebėjimais įveikti kliūtis.	<p>Pats pasirenka žaislus, daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko.</p> <p>Nuolat energingai juda erdvėje, ką nors veikia, pats keičia veiklą.</p> <p>Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūtis.</p> <p>Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą.</p> <p>Kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>

Ugdymo sritis: Mokėjimas mokytis

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi kas nauja.	Aktyviai domisi aplinkos daiktais. Varto knygeles, enciklopedijas, žiūri nuotraukas, paveikslus. Išbando žaislus ir daiktus. Stebi ir mėgdžioja. Klausia kaip kas vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Pasako, ką veikė ir kaip sekėsi. Džiaugiasi tuo, ko išmoko. Kreipiasi pagalbos į suaugusįjį, kai nepajėgia susidoroti su iškilusiais sunkumais.

5. 3. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Tenkinti vaiko poreikį judėti, palaikyti jo fizinį aktyvumą.
2. Ugdyti asmeninės higienos, savarankiškumo, savitvarkos įgūdžius.
3. Ugdyti gebėjimą spręsti bendravimo problemas, valdyti emocijas ir jausmus.

Ugdymo sritis. Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Bando laikytis mitybos ir kultūros įpročių.	Valgo ir geria padedant suaugusiajam arba savarankiškai. Pradedą naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Stengiasi taisyklingai sėdėti prie stalo. Šaukštą laiko dešinėje rankoje, valgo iš savo lėkštės. Pavalgęs pasako „ačiū“.
Mokosi savitvarkos, asmens higienos.	Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. Bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Plauna rankas muilu. Rankšluostį pakabina prie savo ženkliuko. Pasiprašo į tualetą. Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Nusišluosto nosį servetėle ir išmeta ją į šiukšlių dėžę. Bando šukuotis. Padedą į vietą vieną kitą daiktą.

Ugdymo sritis. Fizinis aktyvumas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba judėti ribotoje ir didesnėje erdvėje.	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja spontaniškai ir tiksliai. Eina siauru grindų takeliu. Eina keisdamas kryptį. Peržengia lazda. Lipa laiptais, kopetėlėmis. Nusileidžia nuo kalnelio. Užlipa ir nulipa nuo lovos. Eina paskui suaugusį lėčiau ir greičiau. Pereina nuo bėgimo prie ėjimo ir atvirkščiai. Vežioja, stumdo, tempia žaislus. Žaidžia imitacinius, judrius žaidimus. Bėgioja su balionais, vėjo malūneliais. Šokinėja abiem kojom, ant vienos kojos.
Geba atlikti įvairius judesius, bando išlaikyti pusiausvyrą.	Pašoka, nušoka, peršoka per kliūtį. Spiria ir meta sviedinį, taiko į tikslą. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Ridena kamuolius. Meta kamuolį suaugusiam, kitam vaikui. Vaikšto ant pirštų galų. Eina susikibę rankomis rateliu, įsikibę vienas į kitą vorele. Siekia pakabinto daikto. Daug kartų pritupia ir atsistoja. Važiuoja automobiliu, mina ir vairuoja triratuką, aplenkdamas kliūtį. Žaidžia imitacinio pobūdžio žaidimus judesių tobulinimui. Bando išlaikyti pusiausvyrą, kai dirba rankos ir kojos. Žaidžia judriuosius žaidimus. Atlieka rytinės mankštos pratimus.

Ugdymo sritis. Savireguliacija ir savikontrolė

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Bando valdyti savo emocijas, nusiraminti.	Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, apkabinamas. Pats ieško nusiramavimo: apsikabina minkštą žaislą, čiulpia čiulptuką (pirštuką), šaukia suaugusįjį, ropščiasi jam ant kelių. Jei kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. Žaisdamas kalba su savimi, tai padeda jam sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį.
Laikosi suaugusiojo prašymų ir susitarimų.	Reaguoja į suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Supranta klausimus: kas?, kur?, neiginius: ne, negalima. Nuolat primenant ir sekdamas kitų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių: pažaidęs padeda žaislą į

vieta, atsargiai varto knygeles ir t.t.

KŪNO KULTŪROS UGDYMO TURINYS

Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Eiti ir bėgti būriu. 2. Eiti ir bėgti išsisklaidžius. 3. Eiti ant pirštų galų. 4. Eiti pažymėtu takeliu (20 - 30 cm)	1. Eiti ratu, susikabinus rankomis. 2. Eiti poromis. 3. Eiti vorele ant pirštų galų; bėgti vorele. 4. Eiti gimnastikos suoleliu. 5. Peržengti neaukštas kliūtis.	1. Eiti, žengiant žingsnius atgal ir į šoną. 2. Eiti vorele pirštų galais, pereinant į bėgimą ir atvirkščiai. 3. Eiti ir bėgti keičiant kryptį, greitį. 4. Eiti rateliu.

Laipiojimas

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Eiti ropomis takeliu. 2. Prieiti prie dėžės vorele, įlipti ir išlipti (20x40x40) 3. Lipti laipteliais pristatomu žingsniu.	1. Lipti (1-1,5 m) gimnastikos sienele, pristatomu. 2. Šliaužti grindimis. 3. Užlipti ir nulipti pristatomu žingsniu laipteliais.	1. Lipti gimnastikos sienele pristatomu ir pakaitiniu žingsniu. 2. Perlipti įvairias kliūtis. 3. Šliaužti gimnastikos suoleliu.

Mėtymas

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Mesti sviedinį nuo krūtinės abiem rankomis į tolį. 2. Mesti sviedinį iš už galvos 3. Mesti mažus sviedinukus į horizontalų taikinį. 4. Ridenti sviedinį vienas kitam.	1. Mesti ir gaudyti didelį sviedinį. 2. Ridenti vidutinį sviedinį į tolį. 3. Mesti mažą sviedinuką į horizontalų taikinį ant žemės.	1. Ridenti kamuolį pro vartus. 2. Mesti ir gaudyti sviedinį.

Šuoliai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Pasiiekti pakabintą daiktą, iškeltą vaiko rankų aukštyje.	1. Šokinėti, pašokti iš vietos.	1. Atsispiriant abiem kojomis nušokti nuo laiptelio, gimnastikos suoliuko. 2. Peršokti per liniją.

Rekomenduojami judrieji žaidimai:

1. „Pavykite mane“.	8. „Nuropok iki žaisliuko“.	15. „Višta ir viščiukai“.
2. „Žvirbliai ir automobilis“.	9. „Pasiiek meškutį“.	16. „Višta ir viščiukai“.
3. „Lėktuvėliai“.	10. „Traukinukas“.	17. „Surask savo namelius“.
4. „Pavyk sviedinį“.	11. „Paridenk sviedinį“.	18. „Vėjas ir plunksnelės“.
5. „Takeliu“.	12. „Pataikyk į vartelius“.	19. „Sugauk uodą“.
6. „Balionėlis“.	13. „Kur skamba?“.	20. „Katinas ir žvirbliukai“.
7. „Bėkite pas mane“.	14. „Rask savo draugą“.	21. „Saulutė ir lietutis“.

5.4. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Skatinti vaiką geriau pažinti save, pozityviai save vertinti.
2. Ugdyti vaiko pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiais.
3. Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais.
4. Didinti vaiko pasitikėjimą savimi, turimas žinias pritaikyti problemų sprendimui.

Ugdymo sritis. Emocijų suvokimas ir raiška

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Bando išsakyti ir	Nerimauja ar verkia išsiskirdamas su tėvais, džiaugiasi jiems

<p>kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.</p>	<p>sugrįžus. Reiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia nepatenkintu niurzgėjimu arba garsiu rėkimu. Pradedą atpažinti ką jaučia, savaip reiškia emocijas. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus: myliu, aš piktas, bijau ir pan.</p>
<p>Atpažįsta kitų žmonių jausmus.</p>	<p>Kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia. Pasitraukia šalin, jei kitas piktas. Glosto, apkabina, jei kitas nuliūdęs.</p>

Ugdymo sritis. Savivoka ir savigarba

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksena
<p>Supranta savo tapatumą.</p>	<p>Vadina save vardu, pasako savo vardą kitam. Parodo pirštukais savo metus arba pasako žodžiu. Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, ar savo atvaizdą veidrodyje. Vartoja įvardžius: aš - tu, mano - tavo, man - tau. Pasako, kad jis yra – berniukas, mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių. Pažįsta savo kūną: parodo ir pavadina keletą savo kūno dalių.</p>
<p>Pasitiki ir didžiuojasi savimi, savo gebėjimais.</p>	<p>Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Palankiai kalba apie save: aš geras, aš gražus, aš moku ir pan. Tikisi, kad besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima. Gina savo teisę būti ir žaisti su kitais vaikais.</p>

Ugdymo sritis. Santykiai su suaugusiais

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksena
<p>Pasitiki juo besirūpinančiais suaugusiais.</p>	<p>Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Akivaizdžiai rodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Žaidžia su suaugusiu, stebi, mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo arba nepritario ženklo. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Draudimų paiso ne visada, nes noras pažinti, tyrinėti yra didesnis nei draudimų galia. Ryte, atėjęs į darželį pasisveikina, vakare išeidamas atsisveikina. Vartoja mandagumo žodelius: ačiū, prašau, atsiprašau. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų. Ramiai stebi nepažįstamus, kai auklėtoja yra šalia arba netoliese.</p>

Ugdymo sritis. Santykiai su bendraamžiais

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Rodo iniciatyvą susipažinti.	Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. Mėgdžioja draugų judesius, veiksmus, ką nors pasako. Ieško bendraamžių draugijos. Trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.
Žaidžia bendrus žaidimus, bendrauja su vaikais.	Duoda žaislą kitam, jį ima iš kito. Supykęs atima žaislą iš kito (gali suduoti). Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais. Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus. Kalbasi su kitu vaiku. Audringai reiškia savo teises į savo daiktus. Užgavęs kitą vaiką, atsiprašo jį apkabindamas, paglostydamas.

Ugdymo sritis. Problemų sprendimas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Sprendžia kasdieninėse situacijose ar žaidžiant kylančias problemas.	Pakartoja nenusisėkusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti, išbando jų naudojamus būdus.

5.5. MENINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

1. Ugdyti vizualinę, muzikinę, vaidybinę vaiko raišką, palaikyti teigiamas emocijas.
2. Skatinti savo emociniais grožio išgyvenimais, įspūdžiais dalintis su kitais.
3. Palaikyti vaiko drąsą veikti, daryti savaip.
4. Skatinti domėtis naujais, nežinomais dalykais.

Ugdymo sritis. Meninė raiška

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Reiškia savo mintis, idėjas sumanymus dailės raiškos	Keverzoja minkštais storais teptukais, markeriais, vaško kreidelėmis, spalvotais pieštukais popieriaus lape. Štampuoja įvairių formų štapais: kamšteliais, trintukais, bulvėmis.

priemonėmis.	<p>Čiupinėja, suploja, ištempia, volioja tarp delnų plastilino, modelino ar molio gabalėlį, bando sujungti juos.</p> <p>Lipdo nesudėtingus darbelius (lazdelė, kamuoliukas).</p> <p>Čiupinėja, žaidžia, konstruoja iš medžio gabalėlių ir kt.</p> <p>Stato smėlio pilis, „kepa“ bandeles.</p> <p>Mokosi kirpti žirkklėmis, kerpa siauras juosteles.</p> <p>Plėšo, klijuoja įvairaus storio popierių.</p> <p>Žiūrinėja iliustruotas vaikų knygeles, atvirukus, nuotraukas.</p>
Domisi muzikos garsais, šokiu.	<p>Juda, krykštuoja, žaidžia balso intonacijomis, garsais.</p> <p>Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų.</p> <p>Spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais.</p> <p>Mėgdžioja žaidinimo judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus.</p> <p>Klausosi vaikiškų dainelių, klasikinių kūrinų vaikams.</p> <p>Klausosi suaugusių dainuojamų lopšinių, dainelių.</p> <p>Dainuoja vienas, su auklėtoja ar su draugais.</p> <p>Eina rateliu susikibę rankomis.</p> <p>Ritmiškai ploja.</p> <p>Trepsi kojytėmis.</p> <p>Stuksena kaladėlėmis, mediniais šaukštais, plaktuku.</p> <p>„Groja“ barškučiais, būgneliais pagal muzikos taktą.</p>
Kuria judesius, improvizuoja.	<p>Mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus.</p> <p>Įvairius jausmus, norus parodo judesiais, veiksmais: apkabina, pamoja.</p> <p>Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro.</p> <p>Mėgdžioja šeimos narius, jų kalbą, veiksmus.</p> <p>Bando ką nors improvizuoti (mašiną, kiškį, mešką), atlieka atitinkamus judesius.</p> <p>Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus.</p>
Domisi piešimo procesu. Eksperimentuoja popieriaus lape.	<p>Mokosi laikyti teptuką, naudoti dažus.</p> <p>Piešia tiesias, vingiuotas linijas.</p> <p>Tapo vienos, vėliau kelių spalvų guašu, akvarele.</p> <p>Pamirko teptuką, nubraukia dažų perteklių.</p> <p>Piešia simbolius: saulutes, veidus ir t.t.</p> <p>Atidaro ir uždaro flomasterį.</p>

Ugdymo sritis. Estetinis suvokimas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Žavisi aplinkos grožiu, menine veikla.	<p>Stebi ir gėrasi ryškiais, gražių formų daiktais, spalvingais žaislais, paveikslėliais.</p> <p>Žiūrinėja savo ir draugų piešinėlius. Žavisi jais.</p> <p>Džiaugiasi menine veikla, noriai dainuoja, šoka.</p>

	<p>Lankosi vaikų meninių darbėlių parodose. Patinka puoštis, džiaugiasi savo puošnia apranga. Pasivaikščiojimų metu grožisi gamtos spalvomis. Rodo pasitenkinimą, kai girdi ritmiškus muzikos garsus, mato šokio judesius.</p>
<p>Dalinasi išpūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų pasirodymą.</p>	<p>Paklaustas pasako ar patiko dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. Keliais žodžiais vertina savo, draugų pasirodymą, sukurtą vaidmenį. Bando atpasakoti, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai patiko. Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.</p>
<p>Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes.</p>	<p>Dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse, kalendorinių švenčių paminėjimuose. Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Lankosi su tėveliais mugėse, koncertuose, kituose renginiuose. Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.</p>

Ugdymo sritis. Kūrybiškumas

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>Muzikiniais garsais, šokio judesiais, vaidyba bando įprasminti savo mintis, idėjas, patirti kūrybinės veiklos džiaugsmą.</p>	<p>Domisi naujais daiktai, vaizdais, garsais, judesiais. Pagal muziką atlieka imitacinius judesius (šokinėja kaip varlytė, supa lėlę). Atranda naujus veiksmus: tapo ant veidrodžio, lango, ridena, nardina į vandenį ir kt. Eksperimentuoja įvairiomis muzikos priemonėmis, garsais, išsiaiškina, kaip ir kokiomis priemonėmis galima muzikuoti. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Atlieka įsivaizduojamus veiksmus. Bando kurti savo vaidinimus, naudoja žaislus, karūnėles ir kitas priemones.</p>

6. VAIKO UGDYMAS NUO 3 METŲ IKI 6 METŲ

6.1. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Ugdymo sritis. Sakytinė kalba

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas

Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Bendrauja su grupės draugais, suaugusiais, supranta, kas sakoma.	Kalbina tėvus, auklėtoją, auklėtojos padėjėją ir kitus darželio darbuotojus. Klausia reikalingos informacijos. Žaidžia su draugais, suaugusiais, demonstruoja išradingumą, geranoriškumą, sumanumą. Diskutuoja, aiškinasi su bendraamžiais iškilusią problemą. Pastebi, domisi, bando pats pasakyti, paprašyti. Pasakoja įspūdžius, nutikimus. Išsako, ką girdi, jaučia, mato, išgyvena. Dalinasi džiaugsmu, liūdesiu, patirtimi.
Geba klausyti, girdėti, išklaudyti kitą ir išsakyti savo nuomonę.	Klausosi grupės draugų, suaugusiųjų pasakojimų, dalyvauja pokalbiuose. Klausosi įspūdžių, nutikimų, sekamų pasakų, sakmių, padavimų, grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių skaitymo, deklamuojamų eilėraščių, dainų, patarlių, priežodžių, pasakų be galo, greitakalbių, mįslių, pamėgdžiojimų, muzikos ir kt. Klausosi grožinės literatūros CD įrašų, radijo. Klausosi įrašų su savo ir draugų balsais. Drąsiai išsako savo nuomonę, išgyvenimus.
Geba jausti kalbos savitumą, jos grožį, vaizdingumą.	Susipažįsta su įvairiomis kalbomis: žmonių, paukščių, žvėrelių, spalvų, garsų, linijų, judesių, mimikos. Susipažįsta su įvairaus stiliaus tekstais, suvokia jų skirtumus. Įsimena vaizdingus posakius ir stengiasi juos vartoti kasdieniniame gyvenime. Domisi žodžių reikšmėmis, išmoka naujų žodžių darybos būdų. Žaidžia žodžių žaidimus, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių. Klausosi gamtos garsų ir juos pamėgdžioja.

	<p>Klausosi žaidinimų, dainuojamosios tautosakos, pajusdami kalbos melodingumą, skambesį, ritmą, pauzes tarp žodžių, kalbos garsumą, tempą.</p> <p>Atkreipia dėmesį į kalbos vaizdingumą, rimą, pakartojimus. Atkreipia dėmesį į kalbos intonacijas, jų įvairumą, kalbos tempą, pauzes tarp žodžių, kalbos garsumą.</p> <p>Žavisi šnekamosios kalbos gyvumu, spontaniškumu, individualumu, tarmišku intonavimu.</p> <p>Įsiklauso, kaip apie tą patį reiškinį rašo skirtingi autoriai, kokias skirtingas kalbos vaizdumo priemones naudoja.</p> <p>Susipažįsta su įvairiomis lietuvių kalbos tarmėmis, pratinami jas atpažinti.</p>
<p>Reiškia savo mintis, sumanymus, nuomonę klausant vienam ir grupei žmonių.</p>	<p>Dalinasi patirtimi, įspūdžiais, sumanymais, išsako savo nuomonę. Dalyvauja bibliotekoje, parodose, dalinasi savo pastebėjimais. Kalba klausantis vienam ar grupei vaikų: išsako savo mintis, įspūdžius, dalinasi patirtimi, pristato savo darbelį.</p> <p>Vaikams, turintiems kalbėjimo sunkumų, kalbėjimo įgūdžius lavinti skiriama papildomo dėmesio.</p> <p>Pastebimos ir stabdomos kitų vaikų pašaipos dėl vaikų kalbėjimo ypatumų.</p>
<p>Pasakoja, diskutuoja, atsako į klausimus, pats klausinėja.</p>	<p>Pasakoja pagal paveikslėlių serijas, savo piešinius, knygų iliustracijas. Pasakoja patirtus įspūdžius.</p> <p>Žaisdami žaidimus, patys kuria situacijas, pasakoja, kas ir kaip turi vykti.</p> <p>Pasakoja apie savo mėgstamus kūrinius, žurnaliukus, TV laidas, herojus, bando argumentuoti savo pasirinkimą.</p> <p>Kuria numatomos veiklos planą: garsiai sako, ką mano daryti, kokias priemones pasirinks.</p> <p>Kalbasi apie kasdieninę veiklą, kūrybą, darbelius.</p> <p>Klausinėja, aktyviai dalyvauja pokalbiuose.</p> <p>Atsako į klausimus, išsako savo nuomonę.</p> <p>Geba pakartoti skaičiuotes, eilėraščius, dainas.</p> <p>Vaikai drąsinami papasakoti, ką padarė, nuveikė.</p> <p>Skatinami atpasakoti skaitytą pasaką, istoriją, savijautą.</p>
<p>Kalba įprasmina, išsako, apibendrina pažinimo patirtį.</p>	<p>Pavadina aplinkos daiktus, požymius, spalvas, atspalvius.</p> <p>Žaisdamas ir tyrinėdamas atranda daiktų panašumus ir skirtumus.</p> <p>Apibūdina daiktus, reiškinius, požymius.</p> <p>Vardina savaitės dienų pavadinimus.</p> <p>Stengiasi taisyklingai pavadinti skaitmenis, pasakyti erdvės, laiko, kiekio santykių pavadinimus, rengimosi veiksmų pavadinimus ir kt</p> <p>Rūšiuoja, klasifikuoja daiktus, jų fotografijas ar paveikslėlius, pratinasi apibendrinti.</p> <p>Matuoja, lygina, pastebi, kad sakiniai sudaryti iš žodžių, kurie gali būti ilgi ir trumpi, o žodžiai sudaryti iš garsų, kurių simboliai yra raidės.</p>

<p>Kalba mandagiai, pagarbiai, laikosi kalbos etiketo.</p>	<p>Aptaria mandagaus bendravimo, elgesio taisykles žaidžiant, inscenizuojant įvairias vaidybines situacijas, klausantis skaitomų tekstų.</p> <p>Kuria grupės taisykles.</p> <p>Nepertraukia kalbančiojo, išklauso šalia esančius asmenis, stengiasi juos suprasti.</p> <p>Moka pasisveikinti, padėkoti, paprašyti, atsiprašyti, palinkėti.</p> <p>Žaidimo, bendros veiklos metu bando naudoti lankstesnes valios reiškimo formas: prašymą, derėjimąsi, ramimą, susitarimą.</p> <p>Savo kalboje vengia svetimybių, barbarizmų, stengiasi kalbėti taisyklingai.</p> <p>Aiškiai supranta, kaip nemaloniai veikia kitą žmogų nekultūringa, grubi kalba.</p> <p>Mokosi užkalbinti, paprašyti.</p> <p>Mokosi išklaudyti pašnekovą, išreikšti savo nuomonę jos neprimetant kitiems.</p>
<p>Kalba taisyklingai, išraiškingai, raiškiai.</p>	<p>Eksperimentuoja kūno ir žodine kalba, kalbinę raišką sieja su judesiu.</p> <p>Kalba, keičiant veido mimiką, balso tembrą, pasakant greitai ir lėtai, tyliai ir garsiai.</p> <p>Vaikai klausosi raiškiai, taisyklingai pedagogo garsiai skaitomų tekstų.</p> <p>Mokosi tarti visus gimtosios kalbos garsus.</p> <p>Žaidžia vaidmeninius žaidimus, pritaikydami kalbą pasirinktam vaidmeniui.</p>
<p>Geba atsiskleisti per meninę raišką kaip savitą komunikavimo būdą.</p>	<p>Varto dailės knygas, albumus, domisi reprodukcijomis, komentuoja.</p> <p>Lankosi parodose, spektakliuose, koncertuose.</p> <p>Bendrauja žodžiu, raštu, piešiniu, ženklais, mimika, plastiniais judesiais, šokiu, dainavimu.</p> <p>Dalyvauja teminės Kalbos savaitės renginiuose: šventėse, koncertuose, spektakliuose, parodose, ekskursijose.</p> <p>Išreiškia savo individualumą: kartu su draugais dalyvauja įvairiuose pasirodymuose, vaidina, deklamuoja, mėgdžioja, improvizuoja, šoka, dainuoja.</p> <p>Patirtus įspūdžius perteikia popieriaus lape.</p> <p>Seka savos kūrybos pasakas, istorijas, sugalvoja istorijos pradžią ir pabaigą, kuria eiliuotus tekstus, laisvai fantazuoja, sugalvoja mįslių.</p> <p>Saviraiškiai naudoja mimiką, judesį, kūną.</p> <p>Kuria knygas, jas iliustruoja, pasakoja apie tai, ką nupiešė.</p> <p>Kuria reklamas, bilietus, pasveikinimus, gamina užrašus, rašo receptus kūrybiniam žaidimams.</p> <p>Atpasakojant pasakas, naudoja lėlių teatro lėles.</p> <p>Vaidina savo sukurtas situacijas.</p> <p>Dalyvauja lopšelio-darželio, rajoniniuose, respublikiniuose skaitovų konkursuose, mažųjų kūrėjų sambūriuose, šventėse ir kituose renginiuose.</p>

Ugdymo sritis. Skaitymo ir rašymo pradmenys

Vertybinė nuostata.

Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminis gebėjimas.

Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi skaitymu.	<p>Domisi grupėje esančiomis knygomis, žurnalais, enciklopedijomis. Žaidžia žodžiais, ieško panašiai skambančių žodžių, kuria eilėraščius, greitalbes.</p> <p>Kuria knygeles, skelbimus, kvietimus, lankstinukus, receptus.</p> <p>Domisi raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis. Pastebi raidžių panašumus ir skirtumus.</p> <p>Atpažįsta kai kurias raides.</p> <p>Pasakoja apie savo mėgstamas knygas, veikėjus, jų nuotykius, vertina veikėjų poelgius.</p> <p>Kuria išgalvotas ar perkuria girdėtas istorijas, pasakas, improvizuoja. Žiūrinėja knygas, periodinius leidinius, patys ieško reikiamos informacijos.</p> <p>Domisi iliustracijomis.</p> <p>Ieško įdomių žodžių knygelėse, aiškinasi jų reikšmes.</p> <p>Pastebi žodžius, skambančius taip pat ir skirtingai.</p> <p>Domisi grupėje esančiais ženklais, kortelėmis su užrašais, skelbimų lentomis, raidėmis, bando „skaityti“.</p> <p>Skaitinėja, pasakoja, ką pats „parašė“.</p> <p>Kuria raidžių pasakas, mįsles, eilėraščius, patarles.</p> <p>Dėlioja įvairias raidžių, žodžių korteles, paveikslėlius su raidėmis ir žodžiais, bando perskaityti.</p> <p>Naudoja magnetines raides žodžiams dėlioti.</p> <p>Domisi abėcėlės raidėmis, tekste suranda žodžius, prasidedančius ta pačia raide.</p> <p>Tardamas garsą, suranda jį atitinkančią raidę tekste.</p> <p>Dalyvauja bibliotekos renginiuose, susipažįsta su naujausia literatūra.</p> <p>Lankosi pašte, knygyne.</p> <p>Padedamas suaugusiųjų, steigia grupės bibliotekėlę, tvarko apiplyšusias knygutes.</p>
Domisi rašymu.	<p>Suvokia, jog sakytinė kalba gali būti perteikta raštu.</p> <p>Išbando įvairias rašymo priemones: pieštuką, flomasterį, šratinuką, rašiklį, kreideles ir kt.</p> <p>Tyrinėja raštą ir bando jį imituoti.</p> <p>Kopijuoja, kuria, piešia ornamentus.</p> <p>Rašymo pradmenų įgūdžiams naudoja smėlį, lenteles, stiklą, kreidutes, lazdeles ir kitas netradicines medžiagas.</p>

	<p>Išreiškia savo išgyvenimus, patirtį, mintis, jausmus, įspūdžius, fantazijas piešiniais, ženklais, simboliais, žodžiais.</p> <p>Rašo laiškus, sveikinimus.</p> <p>Piešia ir dekoruoja raides popieriaus lape.</p> <p>Rašinėja beprasmius ir prasmingus žodelius, skaitmenis, piešia įvairių trikampių, apskritimų, kvadratų kombinacijas. Spausdintinėmis raidėmis parašo savo vardą.</p> <p>Kuria įvairaus turinio ir formos individualias ir grupines knygas, kvietimus, skelbimus.</p> <p>Iliustruoja savo sugalvotus pasakojimus, rengia parodėles.</p> <p>Savo knygelėms sugalvoja pavadinimus.</p> <p>Kompiuteriu parašo keletą raidžių ar žodžių, juos perskaito.</p>
--	--

6.2. Pažinimo kompetencija

Ugdymo sritis. Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata.

Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas.

Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi savimi, savo šeima, bendruomene.	<p>Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę.</p> <p>Piešia ir apibūdina savo šeimos narius, žino jų profesijas, pomėgius. Įsimena savo adresą, telefoną, mamos, tėčio ir kitų šeimos narių vardus, pavardes, darbo vietas.</p> <p>Gilina žinias į savo šeimos šaknis, domisi savo giminės praeitimi, nustatinėja tarpusavio ryšius.</p> <p>Rodo meilę ir pagarbą savo šeimos nariams.</p> <p>Pastebi žmonių panašumus, skirtumus, išvaizdą, jausmus, darbus.</p> <p>Atkreipia dėmesį į bendravimui svarbius dalykus: grupės taisykles, susitarimus, tradicijas, dienos režimą, daiktų vietą.</p> <p>Domisi mergaičių ir berniukų skirtumais.</p> <p>Matuoja, lygina kūno dalis, suvokia savo augimą, keitimąsi, tyrinėja savo kūną.</p>
Suvokia savo priklausomybę tautai, valstybei.	<p>Domisi savo krašto, tėvynės istorija, intuityviai ugdo pagarbą tėvynei, gimtajai kalbai, suvokia tautinį mentalitetą.</p> <p>Domisi tautiniu kostiumu, tyrinėja raštus, spalvų derinius.</p> <p>Klausosi skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų ir padavimų apie svarbiausius Lietuvos istorinius įvykius, vietas, gamtos turtus.</p> <p>Domisi savo miesto tradicijomis, šventėmis, įžymiomis vietomis, gimtajam kraštui nusipelnusiais žmonėmis.</p> <p>Išsiaiškina valstybės simboliką, jos reikšmę, sužino kas yra valstybės prezidentas(-ė).</p> <p>Sužino, kad Lietuvoje gyvena ir kitų tautybių žmonės.</p> <p>Sužino, kad pasaulyje gyvena įvairių rasių, tautybių žmonės, kad jie turi savo valstybes, tradicijas ir kalbą.</p>
Pažįsta jį supančią aplinką.	<p>Pažįsta aplinkos daiktus ir artimiausius gamtos objektus, žino jų pavadinimus, domisi jų paskirtimi.</p> <p>Eksperimentuoja, stebi, tyrinėja ir atranda gyvosios ir negyvosios gamtos ypatybes.</p> <p>Ieško informacijos apie gamtą knygose, leidiniuose, enciklopedijose, žinyuose.</p> <p>Klausosi pasakojimų, įrašytų gamtos garsų, žiūri filmuotą medžiagą.</p> <p>Dalyvauja pažintinėse išvykose, ekskursijose, keliauja, išskylauja.</p> <p>Stebi gamtoje vykstančius pokyčius visais metų laikais, įspūdžius perteikia kasdienėje veikloje.</p> <p>Domisi įvairiais gamtos reiškiniais, net jeigu jų ir nemato (pūga, viesulu, ugnikalnio išsiveržimas ir pan.).</p> <p>Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus.</p> <p>Skiria augalus nuo gyvūnų, įvardija skirtumus.</p> <p>Domisi naminiais ir laukiniais gyvūnais, jų skirtumais ir panašumais, mityba, gyvenimo sąlygomis.</p> <p>Orientuojasi: darželio aplinkos teritorijose (laisvai juda, veikia),</p>

	<p>laike: žino apie dienos ir nakties kaitą, skiria paros dalis, intuityviai suvokia savaitės laiko tėkmę, metų laikų seką.</p> <p>Sužino apie antrinių žaliavų rūšiavimą, atliekų panaudojimą, perdirbimą.</p> <p>Gamina darbelius, žaislus, modelius iš antrinių žaliavų.</p>
--	---

Ugdymo sritis. Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas.

Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Pažįsta skaitmenis.	<p>Bando suvokti, kuo skiriasi raidės ir skaitmenys, kuo panašūs.</p> <p>Žaisdami mokosi pažymėti skaičių atitinkamu skaitmeniu.</p> <p>Pastebi skaitmenis aplinkoje: namų, autobusų numeriai, kainos, darbo valandos ir pan.</p> <p>Mokosi užrašyti skaitmenis.</p>
Supranta kiekybinį žymėjimą skaičiumi.	<p>Įgyja intuityvų supratimą apie kiekį, vartoja sąvokas vienas, daug, mažai.</p> <p>Grupuoja daiktus, mokosi suprasti apie grupių lygybę ir nelygybę.</p> <p>Patys bando sudaryti grupių lygybę ar nelygybę pridedant ar atimant vieną daiktą.</p> <p>Vartoja sąvokas: tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau.</p> <p>Skaičiuoja daiktus, sąmoningai sudaro skaičių eilę, įsimena skaičių seką, supranta 0 sąvoką.</p> <p>Mokysi skaičiuoti vartodami kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Mokosi dalinti į 2 – 3 - 4 lygias dalis, vartoja sąvokas pusė, trečdalis, ketvirtadalis.</p> <p>Suvokia kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų: 5 – tai 1,1,1,1,1, ar mažesnių skaičių: 5 – tai 2+3.</p> <p>Atlieka logines užduotis su konkrečiais veiksmiais: dalina, atima, prideda.</p>
Geba apibūdinti daiktus pagal dydį.	<p>Kalbėdamas, veikdamas su daiktais vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, didelis, mažas, toks pat, kitoks ir pan.</p> <p>Veikia su daiktais, vertina jų dydį, pagal dydį rūšiuoja daiktus.</p> <p>Lygina skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, plotį, storį</p>

	<p>uždedant vieną ant kito, pridėdant vieną prie kito.</p> <p>Bando suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus mazgą, sulenkus per pusę, suraičius, vamzdelio ilgis nesikeičia sulenkus jį ir pan.</p> <p>Bando suvokti tūrio pastovumą: manipuliuoja vandeniu, smėliu ir kt., keičiant indų formą.</p> <p>Atrenka daiktus pagal dydį (didelis – mažas), lygina dydžius uždedant daiktus vienas ant kito ar įdedant vieną į kitą, rūšiuoja didelius ir mažus daiktus.</p> <p>Lygina, matuoja įvairius objektus pagal: ilgį, plotį, didumą, storį (iš akies, žingsniais ir pan.), vertina atstumus tarp objektų.</p>
Geba atpažinti ir pavadinti formas.	<p>Lygina geometrines formas, skirsto jas į apvalias ir kampuotas.</p> <p>Taiko geometrines formas į atitinkamas kiaurymes, pastebi skirtumą.</p> <p>Veikdamas su daiktais, regėjimo ir lytėjimo pojūčiais mokosi skirti geometrines formas ir įsimena jų pavadinimus.</p> <p>Atpažįsta įvairias formas gamtoje.</p> <p>Atranda daiktų pėdsakų žymes; ratų, pėdų, letenų, geometrinių figūrų pėdsakus smėlyje, sniege.</p>
Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius.	<p>Žino pagrindines spalvas.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu stebi gamtos spalvas įvairiais metų laikais, jas pavadina.</p> <p>Eksperimentuoja su dažais, išgauna įvairiausių atspalvius, bando juos pavadinti, ieško aplinkoje tokios spalvos daiktų.</p> <p>Susipažįsta su spektro spalvomis, išsiaiškina, kokios jos.</p>
Geba orientuotis erdvėje.	<p>Orientuojasi erdvėje, supranta sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“.</p> <p>Piešia smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seka skaitomą tekstą.</p> <p>Mokosi nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu: šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje, aplink, po ir pan.</p> <p>Išmoksta orientuotis stalo, popieriaus paviršiuje: piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir pan.</p> <p>Nustato, parodo ir pavadina kryptis, orientuodamiesi į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn.</p> <p>Skiria kairę ir dešinę kūno puses.</p> <p>Plėtoja laiko sąvoką, bando jį suvokti.</p>

Ugdymo sritis. Tyrinėjimas

Vertybinė nuostata.

Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas.

Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>Atranda daiktų bei reiškinių įvairovę.</p>	<p>Eksperimentuoja savo pojūčiais, tyrinėja aplinką: įsiklauso, įsižiūri, uodžia, liečia, ragauja, stebi atsiradimą, pokyčius.</p> <p>Lavina uoslės ir skonio suvokimą. Supranta sąvokas saldus – sūrus, kvepia – smirdi.</p> <p>Apibendrina daiktus pagal jų funkcinę reikšmę (puodelis – gerti, kėdė – sėsti...)</p> <p>Stebi savo aplinkoje įvairius daiktus, jais naudojasi, tyrinėja.</p> <p>Tyrinėja paviršiaus savybes: šaltas, šiltas, švelnus, šiurkštus, grublėtas, apskritas, kampuotas, spalvotas ir t.t.</p> <p>Susipažįsta su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais, sužino apie jų panaudojimą.</p> <p>Tyrinėja daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius ir juos įvardija.</p> <p>Skirsto daiktus pagal paskirtį: vartojamas maistui, skirtas darbui ir pan.</p> <p>Sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį.</p> <p>Tyrinėja pojūčiais ir atpažįsta medžiagą iš kurios pagamintas daiktas: medinis, keraminis, odinis, lininis, plastmasinis, geležinis ir t.t.</p> <p>Sužino priešybių ryšius: šilta – šalta, daug – mažai, diena – naktis ir t.t.</p> <p>Ilgesnį laiką kryptingai stebi įdomesnius reiškinius, pavadina, apibūdina, skaičiuoja, matuoja, gretina, lygina, grupuoja.</p> <p>Mokosi skirti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jo elementai ir pan.</p> <p>Bando perprasti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaita, buities darbų ritualai, augalo, gyvūno, žmogaus augimo (vystymosi) stadijos.</p> <p>Pratinasi „užrašyti“ stebėjimo, tyrinėjimo rezultatus simboliais, paveikslėliais.</p>
<p>Geba naudotis įrankiais bei priemonėmis.</p>	<p>Bando eksperimentuoti: pila vandenį ant smėlio, stebi kaip jis susigeria; žiemą atsineša į grupę sniego ar ledo ir stebi kaip jis tirpsta.</p> <p>Panaudoja veikelai įvairius įrankius bei priemones: žirkles, klįjus, atsuktuvą, plaktuką, liniuotę ir kt.</p> <p>Išbando techninius pasaulio pažinimo būdus – ką nors sujungti (suklijuoti, sunerti, supinti ir kt.), atskirti (atplėšti, nukirpti, nupjauti, išardyti), matuoti.</p> <p>Eksperimentuoja su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: veidrodžiu, padidinamuoju stiklu ir pan.</p> <p>Atlieka problemines užduotis, tyrinėja techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žaidžia kompiuteriais, klausosi muzikos.</p>

Ugdymo sritis. Mokėjimas mokyti

Vertybinė nuostata.

Noriai mokosi, džiaugiasi tuo ką išmoko.

Esminis gebėjimas.

Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, sprenddami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba ieškoti naujos informacijos.	Įvardija, parodo ko nežino, nesupranta. Kalba apie tai ką norėtų sužinoti, samprotauja kokias būdais galėtų tą padaryti, kodėl jam tai reikalinga, naudinga. Rodo iniciatyvą sprendžiant iškilusius sunkumus, problemas. Drąsiai klausia, ieško atsakymų. Informacijos ieško knygose, žurnaluose, enciklopedijose, kompiuteryje, klausia suaugusiųjų. Džiaugiasi savo pasiekimais, siūlo idėjas. Planuoja savo tolimesnę veiklą.

6.3. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Ugdymo sritis. Fizinis aktyvumas

Vertybinė nuostata.

Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akies - rankos koordinacija, išlavėjusi smulkioji motorika.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Aktyviai juda, pajusdamas judėjimo džiaugsmą.	<p>Pastovi ant vienos kojos, pasistiebia, atsistoja ant kulnų.</p> <p>Įveikia kliūtis: perlipa per lazda, eina lenta, suoliuku, lipa į kalniuką ir leidžiasi nuo jo.</p> <p>Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekiamo daikto.</p> <p>Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis turėklų, nesilaikydamas už turėklų.</p> <p>Išbando įvairius judėjimo būdus: eina pirmyn, į šalį, pristatomu žingsniu, pritūpęs, atbulomis, bėga aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais.</p> <p>Įvairiais būdais vaikščioja, bėgioja, šliaužioja, ropoja, lenda, lipa, šokinėja, judina liemenį, kojas, rankas, galvą.</p> <p>Naudoja įvairias priemones, žaislus.</p> <p>Orientuojasi erdvėje. Juda, veikia drauge, sutartinai, po vieną.</p> <p>Būdamas kartu su kitais greta, laikydamasis taisyklių jaučia draugą, asmenines ir bendras erdvės ribas.</p> <p>Žaidžia judrius žaidimus.</p> <p>Džiaugiasi savo pasiekimais.</p> <p>Dalyvauja projektuose ir akcijose sveikatos ir judėjimo temomis.</p>
Derina akies-rankos, rankų, rankų ir kojų judesius.	<p>Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.</p> <p>Atlieka sudėtingesnius judesius: sega sagas, veria ant virvelės smulkius daiktus ir pan.</p> <p>Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, gaudo, mušinėja.</p> <p>Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis.</p>
Mokosi sportinių pratimų ir žaidimų.	<p>Laikosi taisyklių, bet akelai joms nepaklusta, aiškina, motyvuoja vienokį ar kitokį savo elgesį.</p> <p>Jaučiasi atsakingas už šalia esantį, jam padeda.</p> <p>Drauge su kitais kuria taisykles, sprendžia iškilusias problemas.</p> <p>Stebi, mėgdžioja, įvertina, džiaugiasi, kartoja, laikosi žaidimo taisyklių.</p> <p>Atlieka įvairius sportinius pratimus, žaidžia žaidimus: važinėja</p>

	<p>triratuku, dviračiu, paspirtuku ir riedučiais, slidinėja ledo kalneliais, rogutėmis, žaidžia krepšinį.</p> <p>Paklūsta ir vadovauja, perleidžia savo vaidmenį ir atributus kitam.</p> <p>Žaidžia, įvairiai juda, veikia, ilsisi įvairioje aplinkoje, naudoja įvairias priemones.</p>
--	---

Ugdymo sritis. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata.

Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas.

Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudoja tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Valgo tvarkingai, gražiai elgiasi prie stalo.	<p>Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais.</p> <p>Naudojasi servetėle.</p> <p>Domisi koks maistas sveikas, visavertis. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki.</p> <p>Įvardija vieną, kitą maisto produktą, kurį valgytį sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikia riboti.</p> <p>Padedą suaugusiam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.</p> <p>Pasako: „skanaus“, „ačiū“.</p>
Laikosi savitvarkos, asmens higienos taisyklių. Rūpinasi sveikata.	<p>Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, naudoja tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs.</p> <p>Plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>Tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Domisi, klausinėja, varto enciklopedijas apie žmogaus kūno sandarą, ligas, vaistus, jų poveikį žmogui, apie elgesį sunegalavus.</p> <p>Noriai mankština, sportuoja, grūdina.</p> <p>Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti tiesiai.</p> <p>Stebi, klausosi suaugusiųjų, klausosi skaitomų kūrinėlių.</p> <p>Žiūri paveikslėlius, varto iliustruotas knygeles, atlieka logines užduotis sveikos gyvensenos klausimais.</p> <p>Dalyvauja įvairiuose sveikatingumo renginiuose: šventėse, išvykose, varžybose ir t.t.</p>
Saugiai elgiasi aplinkoje, su žaislais, įrengimais, žino, kur kreiptis pagalbos.	<p>Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus.</p> <p>Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais.</p> <p>Klausosi kūrinėlių apie saugų elgesį gatvėje, kieme, prie vandens telkinių, su elektros prietaisais ir t.t.</p> <p>Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui.</p>
Supranta buitines	Naudoja buitines chemijos medžiagas tik pagal paskirtį ir prižiūrint

chemijos medžiagų paskirtį ir panaudojimo galimybes, suvokia atliekų rūšiavimo svarbą.	suaugusiems. Stebi aplinką ir apie netinkamoje vietoje laikomas buitines chemijos priemones praneša suaugusiems. Mokosi rūšiuoti atliekas žaisdamas.
Žino, kokios yra neigiamos narkotikų, rūkymo ir alkoholio vartojimo pasekmės vaiko sveikatai.	Atlieka įvairias logines užduotis, padedančias skirti sveiką gyvenimą nuo žalingų įpročių. Klausinėja, komentuoja, kodėl negalima rūkyti, vartoti alkoholį, narkotikus. Vengia pasyvaus rūkymo pavojaus ir bendrauti su išgėrusiais asmenimis ir atsispiria smalsumui ar kitų siūlymams paragauti alkoholinių gėrimų.

Ugdymo sritis. Problemų sprendimas

Vertybė nuostata.

Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams ir sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas.

Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba atpažinti ir įvardyti kasdieninėse situacijose ar žaidžiant iškilusias problemas.	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Atpažįsta, su koku sunkumu, problema susidūrė, juos įvardina: aš negaliu to ir to padaryti, nes nežinau, kaip padaryti tai ir tai.
Savitai sprendžia iškilusias problemas.	Ieško tinkamų sprendimų problemoms išspręsti, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. Pats bando įveikti sutiktus sunkumus, kliūtis. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti, išbando jų naudojamus būdus. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo pagalbos vaiko arba suaugusiojo. Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, bando aktyviai juo įveikti. Mokosi nepasimesti erdvėje, pasimetus – ieškoti išeities.

	Sprendžia galvosūkius, dalyvauja viktorinose, konkursuose, argumentuoja.
--	--

Ugdymo sritis. Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata.

Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais

Esminis gebėjimas.

Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi nauja veikla, ieško naujų veiklos ir raiškos būdų	<p>Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą.</p> <p>Išbando suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą.</p> <p>Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip.</p> <p>Plėtoja savo pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas.</p> <p>Savarankiškai bando įveikti kliūtis, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusiųjų.</p> <p>Eksperimentuoja atrasdamas naujus veiklos, judėjimo būdus, kuria žaidimo, judėjimo variantus, derina kūrybinį žaidimą ir judėjimą keliese.</p>
Savarankiškai pasirenka ir plėtoja judriąją veiklą.	<p>Keičia judėjimo kryptį, išvengia kliūčių, juda aplink daiktus, pralenda po jais, virš jų.</p> <p>Sugalvoja, kaip pasunkinti judėjimą: lipa ant smulkių daiktų, eina užsimerkęs ir kita.</p> <p>Išradingai panaudoja aplinkoje esančias priemones.</p> <p>Kuria, siūlo naujas žaidimo taisykles, variantus, žaidžiant įprastus judriuosius žaidimus.</p> <p>Susikuria, aptaria komandoje ir įveikia įvairius kliūčių ruožus.</p> <p>Išbando įvairias sporto šakas.</p> <p>Domisi olimpinėmis sporto šakomis.</p> <p>Dalyvauja įvairiuose akcijose, olimpinėse dienose, įvairiuose judėjimą ir sveiką gyvenimą propaguojančiuose projektuose.</p>

KŪNO KULTŪROS UGDYMO TURINYS

3-4 metų vaikams

Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Tiesiai nedidelėmis grupelėmis, visa grupė. 2. Vorele ir pakraščiais pagal daiktinius orientyrus. 3. Tarp dviejų nubrėžtų linijų (25-30 cm.), neužminant jų. 4. Dideliu ratu, susikabinus rankomis.	1. Tarp išdėstytų daiktų. 2. Eiti ir bėgti ant žemės padėta lenta (15 – 20cm.). 3. Tarp dviejų ant žemės nubrėžtų linijų, neužminant jų (atstumas 25 – 20cm.).	1. Vorele, įvairiais būdais (pirštų galais, kulnimis, aukštai keliant kelius). 2. Einant peržengti per daiktus, gulinčius ant žemės (lazdas, kaladėles, kėglius). 3. Eiti suoleliu, stora virve, lazda, pristatomuoju žingsniu (2 m ilgis).

Šuoliai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Pašokti siekiant daikto (barškutį, virvutę). 2. Nušokti nuo 10-15 cm paaukštinimo (suolelio, kubo).	1. Peršokti per nedidelę kliūtį (virvutę, plokščią lanką). 2. Šokinėti abiem kojomis, judant į priekį.	1. Peršokti per dvi linijas (10-20 cm). 2. Nušokti nuo paaukštinimo į lanką, nušokant peršokti per virvutę, padėtą ant grindų ir t.t. 3. Šokti iš lanko į lanką, atsispiriant abiem kojomis.

Metimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Sulaikyti auklėtojos paridentą sviedinį ir ridenti jai atgal (1 – 1,5 m). 2. Ridenti kamuolį vienas kitam.	1. Mesti laisvai kamuolį į priekį ir bėgti jo pagauti. 2. Mesti kamuolį į viršų ir sugauti. 3. Ridenti kamuolį vienas kitam iš įvairių padėčių, viena ir abiem rankomis.	1. Mesti didelį kamuolį į žemę ir sugauti jį. 2. Mesti didelį kamuolį į viršų ir sugauti, atšokusį sugauti. 3. Einant ridenti kamuolį suoleliu. 4. Mesti kamuolį auklėtojai ir sugauti jos mestą kamuolį 2 - 2,5 m. nuotolio.

Laipiojimas, pralindimas

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Eiti keturpėscia (keliais),	1. Ropoti lenta.	1. Šliaužimas grindimis (1,5-2

delnais) pralendant pro virvutę. 2. Eiti keturpėsčia (keliais, delnais) „meškos“ žingsniu.	2. Pralįsti pro virvutę, pro lanką, neliečiant rankomis grindų.	m). 2. Laipioti aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu. 3. Pralįsti, perlįpti gimnastikos suolelį, rastą, buomą.
---	---	---

Rekomenduojami judrieji žaidimai:

1. „Į pasivaikščiojimą, į svečius“. 2. „Bėkite pas mane“, (pavykite mane). 3. „Balionėlis“. 4. „Automobiliai ir žvirbliukai“. 5. „Individualūs žaidimai su kamuoliu“.	6. „Paridenk kamuolį per vartelius“. 7. „Surask savo namelius“. 8. „Pavyk kamuolį“. 9. „Višta ir viščiukai“. 10. „Saulutė ir lietus“. 11. „Vėjas ir plunksnelės“. 12. „Neužkliudyk“.	13. „Paukšteliai lizdeliuose“. 14. „Žvirbliukai ir katinas“ 15. „Saulutė ir lietus“. 16. „Per tiltelį“. 17. „Kamuoliukų ridenimas“. 18. „Mes- linksmi vaikai“. 19. „Traukinys“. 20. „Sugauk kamuolį“.
---	--	--

4-5 metų vaikams

Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Išsisklaidžius po signalo surasti savo vietą voroje. 2. Išsiskleidus, gaudant ir išsisukinėjant. 3. Peržengiant kliūtis, įvairius daiktus ir kt. 4. Eiti lėta su smėlio maišeliu ant galvos.	1. Vorele salės pakraščiu, keičiant vedėjus. 2. Poromis, susikabinus rankomis, keičiant kryptį. 3. Eiti nuožulnia lėta, suoleliu (aukštis 20-25 cm) 4. Eiti virve padėta vingiais.	1. Pagal auklėtojos signalą kaitalioji ėjimą su bėgimu. 2. Eiti ir bėgti su paprasčiausiais rankų ir liemens judesiais. 3. Eiti plokščiu lanku padėtu ant grindų, tiesiai ir šonu (pristatomuoju žingsniu). 4. Eiti, bėgti dviese, trise įvairiai susikabinus rankomis. 5. Vorele po vieną ir poromis, keičiant tempą, darant posūkius.

Šuoliai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Šokinėti vietoje abiem kojomis, po signalo pasisukti nurodyta kryptimi, pritūpti. 2. Šuolis iš vietos į aukštį,	1. Šokinėti judant į priekį 2. Šokti į gilumą nuo 15-20 cm kliūčių (buomas, suolelis ir kt.)	1. Šokinėti vietoje ir bėgti, siekiant pakabinto daikto. 2. Šuoliukai abiem kojomis, judant į priekį nurodyta

peršokant 5-10 cm kliūtį.	3. Šokti nuo paaukštino į nurodytą vietą (nubrėžtas ratukas, lankas).	kryptimi. 3. Šokti iš vietos į toli, peršokant akmenukus, lazdas ir kt. neaukštus daiktus.
---------------------------	---	---

Metimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Ridenti kamuolį į vartus, taikyti į daiktus (kėglis, kamuolius ir kt.). 2. Iš už galvos abiem rankomis mesti sviedinį į toli.	1. Mesti kamuolį į žemę, į viršų keletą kartų iš eilės ir sugauti. 2. Mesti smėlio maišelį į horizontalų taikinį (dėžę, krepšį, lanką) iš 3 m dešiniąja ranka ir iš 2 m kairiąja ranka.	1. Mėtyti kamuolį viena ranka aukštyje, į grindis ir gaudyti abiem rankomis. 2. Mėtyti kamuolį vienas kitam ir gaudyti (2 m nuotoliu). 3. Einant ir bėgant ridenti (varyti kamuolį vingiais tarp daiktų). 4. Mėtyti į toli dešiniąja ir kairiąja ranka (mažus kamuoliukus, kankorėžius, smėlio maišelius ir kt.)

Laipiojimas

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
1. Pralįsti pro lazda pro virvutę, pro lanką (jų aukštis 50-40 cm) šonu-pristatomuoju žingsniu ir priekiu. 2. Laiptoti kopėčiomis, laiptais pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu.	1. Ropoti vienvardžiu ir įvairiavardžiu būdu, remiantis dilbiais ir keliais. 2. Perlipti suolelį, ropojant delnais ir pėdomis.	1. Ropoti gimnastikos suoleliu pirmyn ir atgal. 2. Laiptoti senele pristatomuoju ir pakaitiniu žingsniu. 3. Pralįsti pro laipiojimo prietaisų tarpus.

Rekomenduojami judrieji žaidimai

1. „Mes- linksmi vaikai“.	12. „Šokantis ratas“.	19. „Tvarka- netvarka“.
2. „Lėktuvai“.	13. „Didysis ir mažasis ratas“.	20. „Medžiotojai ir kiškiai“.
3. „Pas lokį miške“.	14. „Pasiek barškutį“.	21. „Lapė vištidedėje“.
4. „Surask porą“.	15. „Kamuolį auklėtojai“.	22. „Spalvoti automobiliai“.
5. „Pataikyk į ratą“.	16. „Žąsų gulbės“.	23. „Lėktuvai“.
6. „Numesk iki vėliavėlės“.	17. „Individualūs žaidimai su kamuoliu“.	24. „Prabėk tyliai“.
7. „Bėk ir eik atsargiai“.	18. „Mano avytės, bėkit namo“.	25. „Per upelį“.
8. „Arkliukai“.		26. „Vilkas ir kiškiai“.
9. „Medžiotojai“.		27. „Per kupstus“.
10. „Keleiviai“.		28. „Numušė kėglį“.
11. „Siuvėjai“.		

5 – 6 metų vaikams

Ėjimas, bėgimas, pusiausvyros pratimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
<p>1. Išsisklaidyti, paskui sustoti įvairiais rikiuotės būdais (poromis, ratu, keliais ratais, voromis, eile).</p> <p>2. Pabėgti nuo gaudančiojo, pavyti bėgantįjį.</p> <p>3. Eiti ir bėgti horizontaliu, nuožulniu buomu, atliekant įvairius judesius rankomis ir kojomis (rankos į šalis, už galvos, už nugaros, moti kojas pirmyn, atgal, ant pirštų ir t.t.).</p>	<p>1. Eiti, bėgti, plačiu žingsniu per kliūtis linijas, lazdas, kėglius).</p> <p>2. Eiti, bėgti suoleliu, peržengiant įvairias kliūtis (kėglius, kaladėles ir pan.).</p>	<p>1. Eiti ir bėgti su gimnastikos lazda už nugaros sulenktomis rankomis per alkūnes.</p> <p>2. Eiti ir bėgti nuožulnia lenta, suoleliu.</p> <p>3. Eiti ir bėgti suoliuku ties viduriu prasilenkiant su draugu.</p> <p>4. Eiti suoleliu, pernešant įvairius daiktus.</p>

Šuoliai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
<p>1. Šuolis į gilumą nuo buomo (40-60 cm).</p> <p>2. Šokinėti nuo kojos ant kojos vietoje ir judant į priekį.</p> <p>3. Šuolis į aukštį įsibėgėjus.</p>	<p>1. Suspaudus tarp kojų koki daiktą šokinėti abiem kojomis pirmyn (3-4 m.).</p> <p>2. Šokinėti nuo kojos ant kojos vietoje ir į priekį.</p>	<p>1. Šokinėti per nejudamą virvutę einant ir bėgant.</p> <p>2. Šokinėti per sukamą ilgą šokdynę.</p> <p>3. Šuoliukai viena koja iš lanko į lanką.</p> <p>4. Šuolis į tolą įsibėgėjus.</p> <p>5. Šuoliavimas abiem kojomis gimnastikos suoleliu, judant į priekį.</p>

Metimai

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
<p>1. Mėtyti kamuolį į žemę, į viršų ir sugauti iš eilės kelis kartus.</p> <p>2. Mėtyti kamuolį vienas kitam įvairiu nuotoliu.</p> <p>3. Mesti į tolą iš už galvos, per peti kairiąja, dešiniąja ranka.</p>	<p>1. Atmušti atšokusį kamuolį nuo žemės dešiniąja ir kairiąja ranka kelis kartus iš eilės.</p> <p>2. Mėtyti į horizontalų ir vertikalų taikinį dešiniąja ir kairiąja ranka (2,5-3m).</p> <p>3. Mėtyti į judamą taikinį sniego gniūžtes, kamuolius</p>	<p>1 Varyti kamuolį dešiniąja ir kairiąja ranka, tiesiai, apvarant ir pan.</p> <p>2. Per mesti kamuolį per kliūtį vienas kitam ir jį sugauti.</p> <p>3. Mažų kamuoliukų mėtymas į tolą dešiniąja ir kairiąja ranka.</p>

Laipiojimas

I ketvirtis	II ketvirtis	III ketvirtis
<p>1. Laiptoti įvairiomis kopėtelėmis.</p> <p>2. Pralįsti pro kelias įvairaus aukščio kliūtis.</p>	<p>1. Prašliaužti pro kliūtį (lanką, virvutę ir kt.) ropom- remtis alkūnėmis ir keliais.</p> <p>2. Laiptoti pakaitiniu žingsniu- vienvardžiu bei įvairiavardžiu būdu sienele.</p>	<p>1. Prašliaužti pro suolelį ar kitą ant žemės esančią kliūtį auklėtojos nurodytu būdu (pilvu, keturpėsčia, remiantis plaštakomis ir keliais). Šliaužti suoleliu pilvu, prisitraukiant rankomis.</p> <p>2. Perlipti per įvairias kliūtis, tvorelę, piramides ir kt.</p>

Rekomenduojami judrieji žaidimai

<p>1. „Į vietas“.</p> <p>2. „Karusėlė“.</p> <p>3. „Spąstai“.</p> <p>4. „Paukštelis be namo“.</p> <p>5. „Pelėda“.</p> <p>6. „Medžiotojai ir kiškiai“.</p> <p>7. „Kengūrų lenktynės“.</p> <p>8. „Pataikyk į lanką“.</p> <p>9. Individualūs žaidimai su kamuoliu.</p>	<p>10. „Padaryk figūrą“.</p> <p>11. „Nutrauk kaspiną“.</p> <p>12. „Kamuolį į vidurį“.</p> <p>13. „Per kupstus“.</p> <p>14. „Surask porą“.</p> <p>15. „Lapė vištidėje“.</p> <p>16. „Keleiviai“.</p> <p>17. „Kamuolio perdavimas“.</p> <p>18. „Pažink iš balso“.</p>	<p>19. „Pagauk savo porą“.</p> <p>20. „Nepasilik ant grindų“.</p> <p>21. „Karusai ir lydeka“.</p> <p>22. „Raiša lapė“.</p> <p>23. „Gyvas taikynys“.</p> <p>24. „Beždžionių gaudymas“.</p> <p>25. „Gaudytojai“.</p> <p>26. „Kas greičiau paims kaladėlę“.</p>
--	--	--

6.4. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Ugdymo sritis. Savivoka ir savigarba

Vertybinė nuostata.

Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas.

Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Supranta savo tapatumą.	Vadina save vardu, kalba pirmuoju asmeniu. Gali pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė. Atpažįsta save nuotraukoje, veidrodėlyje, rodo pirštu, atpažįsta ir parodo šešias ir daugiau savo kūno dalių. Stebi savo kūną, apibūdina jo ypatybes. Atranda savo panašumus ir skirtumus su kitais vaikais. Pasakoja apie savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus. Keičiasi informacija, mintimis, nuomone apie save, diskutuoja įvairiais klausimais. Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi: matuojasi savo ūgį, sveriasi, daro pėdų ir delnų atspaudus. Pokalbių metu sužino, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitokių tradicijų, mokosi būti jiems tolerantiški. Sužino, kaip atsiranda nauja gyvybė. Stengiasi suprasti, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. Sužino, kad gali drąsiai kreiptis pagalbos, kai pažeidžiamos jo teisės į suaugusįjį, pažįstamą asmenį.
Pasitiki savimi, suvokia savo išskirtinumą.	Suvokia, kad jis yra vienintelis, turintis savo nuomonę ir gebantis ją apginti (susilaikyti neverkės, kai skauda, paprieštarauti suaugusiajam). Suburia draugus žaidimui, derina sumanymus, veiksmus, keičiasi informacija. Aktyviai demonstruoja savo gebėjimus įvairių veiklų metu. Įvairių veiklų metu tampa vedančiuoju, autoriumi ir pan. Mokosi suvokti savo unikalumą ir priklausymą grupei.

Ugdymo sritis. Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybinė nuostata.

Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas.

Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia padeda).

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba išsakyti ir kitaip išreikšti savo jausmus, nuomonę, sumanymus.	Aktyviai plėtoja savo ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, atskleisdamas savo jausmus, norus, polinkius. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos savo jausmus, išreiškia juos bendraudamas. Tyrinėja savo kūną, jausmus, mintis, kalbą. Žaisdamas ir veiklos metu savo jausmus išreiškia verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis: gestais, simboliais, mimika ir pan. Žaidžia žaidimus, skirtus išmokti valdyti emocijas. Savo emocijas ir jausmus perteikia dailės priemonėmis. Stebi kitus, jų nuotaiką, elgseną, analizuoja, aptaria. Atlieka įvairius draminius vaidmenis, atkreipdami dėmesį į kalbą, mimiką, gestus.
Atpažįsta ir įvardija kitų emocijas ir jausmus, tinkamai reaguoja.	Sužino, kad yra kitaip gyvenančių žmonių (našlaičiai, netekę tėvų), bando juos suprasti, užjaučia juos. Klausydamas skaitomų kūrinių mokosi užjausti vienišą ir atstumtą, reiškia jam gailestį, galvoja, kaip jam galima padėti. Stengiasi suprasti kitų jausmus ir jų neužgauti. Mokosi parodyti dėmesį artimiems žmonėms įvairių progų metu. Gerbia vyresnius, stengiasi jiems padėti.

Ugdymo sritis. Savireguliacija ir savikontrolė

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas.

Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsivardinęs geba nusiraminti.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Gerbia vaikus ir	Vykdo paprastus suaugusiojo nurodymus.

<p>suaugusiuosius. Derina su kitais savo norus ir veiksmus.</p>	<p>Tyrinėja, kuo žmonės panašūs ir kuo skiriasi. Tariai dėl taisyklių ir stengiasi jų laikytis. Jei reikia, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. Drauge su kitais kuria meninius projektus, bendrus darbelius. Su suaugusiojo pagalba mokosi rasti išeitį iš sudėtingos padėties, tobulina partneriškumo ir bendradarbiavimo gebėjimus. Žaidimų metu modeliuoja situacijas iš gyvenimo, literatūros kūrinių, sugalvoja daug tinkamų išeičių. Mokosi suvokti, kas yra draugystė ir draugai. Stengiasi suprasti, kas yra paslaptys ir kodėl jas reikia saugoti.</p>
<p>Geba numatyti pasekmes sau ir kitiems.</p>	<p>Supranta klausimus: kas? kur?, neiginius : ne, negalima. Įsimena grupės, darželio taisykles. Stebėdami aplinką, klausydami skaitomų grožinės literatūros kūrinių mokosi suprasti neigiamas blogo elgesio pasekmes. Stengiasi sutvarkyti žaislus, padėti daiktus į vietas, kad kiti galėtų jais naudotis, suvokia dėl ko tai daro ir reikia daryti. Turi informacijos, kaip galima susitvarkyti. Mokosi kontroliuoti savo elgesį: kalba švelniai, vengia šiurkštumo, irzlumo. Mokosi suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus. Žino į kokius žmones ar tarnybas gali kreiptis pakliuvęs į bėdą.</p>
<p>Savarankiškai ir atsakingai atlieka jam patikėtas užduotis.</p>	<p>Gali pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų. Siekia būti savarankiškas, nepriklausomas – sprendžia, sumano, atlieka. Priima sprendimus dėl veiklos, patiria, išbando. Nebijo eksperimentuoti, išmėginti naujus būdus ir technologijas. Suaugusiojo sudarytose situacijose bando pasijusti grupės nariu, atsakingas už bendros veiklos sėkmę. Mokosi prisiimti atsakomybę už savo kasdienį elgesį.</p>

Ugdymo sritis. Santykiai su suaugusiais

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminis gebėjimas.

Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi, žino kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Pasitiki jį supančiais	Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos

suaugusiais.	<p>būdus.</p> <p>Aktyviai veikdamas perima socialines normas, elgesio modelius, tradicijas.</p> <p>Palaiko kontaktą su suaugusiuoju, kartu piešia, žaidžia, keičiasi informacija, prašo pagalbos.</p> <p>Žaidžia siužetinius žaidimus, vaizduoja suaugusiuosius.</p> <p>Pokalbių metu sužino, kaip bendruomenėje žmonės susiję vieni su kitais.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju keliauja į istorines vietas, kultūrinius renginius. Dalyvauja draugų, šeimų šventėse.</p> <p>Palaiko gerus, draugiškus santykius su skirtingų kartų atstovais.</p>
Geba bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.	<p>Pratinasi būti mandagus – pasisveikinti, atsisveikinti, paprašyti, padėkoti.</p> <p>Klausydamas skaitomų kūrinių analizuoja tinkamo ir netinkamo bendravimo situacijas, įvertina poelgius, didžiuojasi gerais poelgiais, smerkia blogą, netinkamą elgesį.</p> <p>Vyksta į teatrą, koncertą, muziejų, parką.</p> <p>Įgyja bendravimo viešose vietose įgūdžių.</p> <p>Žino, kaip reikia elgtis su svetimais ar mažai pažįstamais žmonėmis.</p>

Ugdymo sritis. Santykiai su bendraamžiais

Vertybinė nuostata.

Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas.

Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Laisvai jaučiasi naujoje aplinkoje, susiranda draugų, žaidimų.	<p>Jaučia vis didesnę malonumą žaisdamas su bendraamžiais.</p> <p>Domisi naujais žaislais, priemonėmis, juos tyrinėja.</p> <p>Jaučiasi pažįstamoje aplinkoje šeiminiuku: pats apsitarnauja, palaiko tvarką, nekontroliuojamas renkasi veiklą.</p> <p>Su suaugusiojo pagalba mokosi susipažinti su naujais vaikais: prisistatyti, aptarti pomėgius, susitarti dėl bendros veiklos.</p> <p>Pastebi kitų kvietimą bendrauti: šypsena, žvilgsnį, gestą ir pats rodo iniciatyvą: palaiko sumanymą, siūlo idėjų.</p> <p>Domisi draugų pomėgiais, analizuoja jų būdo bruožus, apibūdina savo santykius su jais, bando atrasti bendrą interesą, palaiko arba nepalaiko draugų siūlytą iniciatyvą, veiklą.</p> <p>Mokosi tolerancijos ir pagarbos ne tokiems kaip jis.</p> <p>Ugdosi nuostatą susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę.</p>

Žino pagrindines bendravimo taisykles.	Mokosi dalintis žaislais ir priemonėmis su kitais vaikais. Laikosi taisyklių, susitarimų. Bendraudamas kalba mandagiai, pagarbiai. Žaidžia siužetinius žaidimus pritaikydami bendravimo modelius.
Geba išspręsti nesudėtingus konfliktus.	Bando valdyti savo norus ir elgesį. Atkreipia dėmesį ir neigiamai vertina netinkamaipasielgusio vaiko poelgį. Pastebi ir vertina tinkamo elgesio apraiškas. Mokosi numatyti elgesio pasekmes. Skiria, kada vaikas blogai elgiasi tyčia, kada – ne. Atsiprašo draugo (atsiprašau, atleisk), apkabina jį. Su suaugusiojo pagalba mokosi surasti tinkamą situacijos sprendimą. Padedant suaugusiajam mokosi įvertinti kito vaiko savijautą, užjausti, padėti. Mokosi susivaldyti ir nepakenkti sau ir kitiems patekus į keblią ar konfliktingą situaciją. Išsiaiškina, į ką gali kreiptis pagalbos.

6.5. MENINĖ KOMPETENCIJA

6.5.1. DAILĖ

Ugdymo sritis. Vizualaus meno raiška

Vertybinių nuostata

Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas

Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas vizualinėje kūryboje.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Dailės raiškos priemonėmis reiškia savo mintis, idėjas, sumanymus.	Apžiūri ir išbando dailės įrankius – teptukus (trys dydžiai), indelius vandeniui, paletę, steką, lipdymo lentelę, spaudukus, žirkles ir kt. Eksperimentuoja su dailės dažais dažais: akvarele, guašu, vaškiniais pieštukais, flomasteriais, anglies pieštukais, tušu, klėjais, plastilinu, modelinu. „Keverzoja“ vertikalius, horizontalius brūkšnius popieriaus lape, piešia „karakulius“.
Eksperimentuoja ir atranda įvairius raiškos būdus: linijas, dėmes, jų derinius.	Eksperimentuoja ant didelio popieriaus lapo, kreida, anglies pieštuku, teptuku. Mokosi pajusti liniją, stebi dėmes, spalvas, formas ir šią patirtį panaudoja išgyvenimams, idėjoms reikšti. Piešia pagaliuku ant smėlio, sniego. Piešia kreida ant lentos, asfalto. Tyrinėja įvairias linijas: tiesias, vingiuotas, laužytas, taškuotas, spiralines, vertikalias, horizontalias, įstrižas ir kt. Jas įdomiai pavadina: gyvatėlė, sraigė, bangos ir t.t.
Naudoja grafinius ženklus: raides, skaičius, rodykles.	Dėlioja grafinius ženklus iš pagaliukų, šiaudelių. Dekoruoja raides, skaičius įvairiomis linijomis, formomis.
Piešia įvairias geometrines, laisvo kontūro formas, įvairiai jas jungia.	Apiepiešia savo plaštaką, pėdą, apvedžioja trafaretų formas, taip išgaudami norimą piešinį, paveikslą. Nusako formų charakterius.
Mato ir kalba apie skirtingas linijas gamtoje visais metų laikais.	Piešia lietų, vėją, snigimą, augimą, audrą. Dėmėmis vaizduoja lengvumą, sunkumą, tylą, triukšmą, chaosą, tvarką ir kt. Mėgina atkurti tai, ką matė, prisiminė, ką girdėjo.
Vaizduoja įvairių objektų simbolius.	Mokosi išvedžioti žmogaus, žvėrelio siluetą. Piešia žmogaus veidą, lūpas, plaukus, akis, nosį, žmogaus figūrą, simbolius ir kitas detales. Išreiškia žmogaus mimiką įvairių linijų pagalba.
Geba atlikti darbelius iš 2 - 3, o vėliau ir daugiau spalvų, jas pavadina, maišo, atranda naujų.	Piršteliais, plaštaka, pėda, išbando įvairias dailės medžiagas, popieriaus paviršių, faktūrą, formas. Stebi ir žaidžia, eksperimentuoja su septyniomis vaivorykštės spalvomis (raudona, oranžinė, geltona, žalia, žydra, mėlyna, violetinė), nustato jų eiliškumą, jas pavadina. Skiria šiltas, šaltas, papildomas, pagrindines spalvas.

	<p>Eksperimentuoja su dviem spalvomis ir išgauna naują spalvą. Domisi spalvų kontrastais, deriniais.</p>
<p>Domisi dailės žanrais, dailininkais, jų kūriniais, reiškia spalvomis, literatūros, muzikos kūrinio meninius įspūdžius.</p>	<p>Stebi ir aptaria peizažą, natūrmortą, portretą, fotografiją, taikomąją dailę. Atlieka darbus pagal šiuos žanrus. Varto ir aptaria įžymių dailininkų dailės albumus, gėrasi jų darbais.</p>
<p>Plėtoja jutiminį suvokimą, tyrinėja, eksperimentuoja, gėrasi praeities ir dabarties liaudies meno kūriniais.</p>	<p>Tyrinėja tautodailės ir profesionalių menininkų kūrinius, jaučia skirtumus, intuityviai suvokia tautos dailės savitumus. Stengiasi suprasti įvairius praeities ir dabarties meno simbolius. Stebi tautinių rūbų, juostų, lovatiesių audimo raštus, spalvų derinius, patys ornamentuoja, dekoruoja.</p>
<p>Geba eksperimentuoti ir veikti įvairiomis dailės technikomis.</p>	<p>Štampuoja su gvašu, akvarele pirštukais, štapais iš daržovių, porolono, kamščių, lapų, augalų, trintukų. Lieja dažus ant stiklo, plastiko, popieriaus, polietileno plėvelės, atspaudžia – monotipija. Nupieštas detales tepa lipalu ir barsto smėliu – mišri technika. Atlieka darbus mišria technika: vaškinais ir akvarelė, klijuoja įvairias medžiagas, tapymą derina su štapavimu. Atlieka vitražinius darbus. Piešia, tapo ant tapetų, gofruoto popieriaus, audinio, medžio plaušo, kartono ir kt. Pratinasi saugiai ir taupiai elgtis su dailės priemonėmis, medžiagomis.</p>
<p>Mato ir atranda plokščių formų pasaulį, išreiškia save komponavimu, dekoratyviniu vaizdu. Geba išreikšti save erdvinėmis formomis.</p>	<p>Kerpa žirkėmis įvairias popieriaus juosteles, jas padalina į kvadratus, stačiakampius, skritulius, trikampių. Dėlioja iš geometrinių figūrų, įvairius ornamentus, jaučia ritmą, simetriją, chaosą. Kerpa per pusę sulenktą lapą pagal piešinį ir išgauna simetrinį karpinį. Kerpa įvairias detales, formas ir sujungia jas į peizažą, portretą, natūrmortą. Plėšo popierių į smulkius gabaliukus ir jais padengia nupieštą formą, foną. Kerpa, klijuoja popierių, audinį, kailį, įvairios faktūros popierių. Glamžo popierių, daro koliažą. Kerpa, klijuoja įvairias formas ir dekoruoja flomasteriais, vaškinais pieštukais, gvašu ir kt. Kerpa įvairius paveikslėlius iš senų žurnalų, rūšiuoja pagal temas: žvėrys, paukščiai, mašinos, žmonės, medžiai ir t.t. Klijuoja gamtinę medžiagą, sausas gėles, lapus, smilgas – kuria floristinius darbelius. Atlieka lankstymo iš popieriaus darbelius, lenkia lapą pusiau, lanksto nosinaitę, knygutę, namelį, piniginę, laivelį.</p>

	<p>Išlankstytus darbelius dekoruoja įvairiais dažais, priemonėmis.</p> <p>Lipdo iš įvairių medžiagų: plastilino, molio, sniego, tešlos, modelino, krakmolo masės, eko vatos.</p> <p>Mokosi lipdyti iš atskyrų detalių, skulptūriniu būdu, formą išgaudami iš vientiso medžiagos gabalo.</p> <p>Konstruodami, statydami atranda įvairias formas ir erdvės derinius, konstrukcijas, suvokia konstrukcijos santykį.</p>
--	--

Ugdymo sritis. Vizualaus meno estetiškas suvokimas

Vertybė nuostata.

Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, vizualaus meno kūrinių, menine veikla.

Esminis gebėjimas.

Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūrinių, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
<p>Geba domėtis, grožėtis aplinka, estetiniais išgyvenimais dalintis su kitais.</p>	<p>Stebi ir gėrįsi aplinkos daiktais, gamta ir jos reiškiniais.</p> <p>Lankosi dailės darbų parodose, varto reprodukcijų albumus, analizuoja, kokie yra praeities, o kokie dabarties kūriniai.</p> <p>Pasivaikščiojimų metu grožisi ir aptaria skulptorių ir architektų darbus.</p> <p>Vartydami knygeles iliustracijose įžvelgia realų ar fantastinį pasaulį, apibūdina savo pojūčius.</p> <p>Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, dalinasi įspūdžiais.</p> <p>Domisi draugų idėjomis, gėrįsi jų darbais.</p> <p>Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.</p>

6.5.2. PAPILDOMA MENINĖ VEIKLA

Ugdymo sritis. Papildoma individuali dailės veikla

Vertybė nuostata.

Plėtoja, tobulina dailės gebėjimus, polinkius, ugdo estetinę nuovoką.

Esminis gebėjimas.

Jaučia pasitenkinimą kuriant, pasitiki savimi, dalyvauja meniniuose projektuose, parodose.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Geba plačiau, išsamiau, originaliau komponuoti daiktus plokštumoje ir erdvėje atitinkama menine tvarka.	Ieško įdomių komponavimo variantų, kuria statiškas dinamiškas kompozicijas. Galvoja ką ir kaip pavaizduoti. Kuriam eskizus būsimiems darbams.
Giliau pasineria į linijų ir dėmių pasaulį.	Geba piešti ir pavadinti įvairias linijas, nusakyti jų charakterius ir kontrastus: stiprios ir silpnos, plonos ir storos, tiesios ir lenktos, ilgos ir trumpos, banguotos ir laužytos, vertikalios ir horizontalios, įstrižos, spiralinės, nepertraukiamos ir punktyrinės, šviesios ir tamsios, spalvotos. Piešia linijomis daiktų kontūrus, siluetus, vaizduoja formas. Piešia kelių linijų kombinacijas. Piešia ir apibūdina dėmes: griežtas, laisvas, silpnas, stiprias, lygias, tapybiškas, vienspalves, daugiaspalves, vientisas ir išblaškytas. Pritaiko dėmėms fonus.
Plačiau domisi spalvotyros eksperimentais.	Nusako spalvų charakterius: tamsios – sunkios, šviesios – lengvos, džiuginančios, varginančios, linksmos, liūdnos, niūrios, skaisčios. Spalvas tamsina, balina, gauna atspalvius. Eksperimentuoja su trim pagrindinėmis spalvomis: geltona, raudona, mėlyna. Geba analizuoti lietuvių liaudies meno spalvinę darną. Intuityviai naudoja šviesos ir spalvos sąveikos dėsnius. Domisi spalvų simboliškai prasme ir spalvų psichofiziologinėmis ypatybėmis.
Domisi įvairiais meno albumais, dailės parodomis, muziejaus eksponatais.	Apžvelgia Lietuvos ir užsienio šalių dailininkų dailės albumus, reprodukcijas. Atrenka darbelius į skelbiamas parodas, apipavidalina juos, užbaigia, siunčia į parodas. Lankosi miesto muziejuje, paveikslų galerijoje. Domisi dailininkų atrastomis naujomis dailės technikomis, nori jomis eksperimentuoti, atlikti darbelius. Piešia, tapo, daro koliažus, monotipijas ant tapetų, audinio, medžio pluošto ir kt. Foną dengia gvaždiu, akvarele, vaškiniais pieštukais, žvakės lašais ir dūmais, akrilu, laku ir ieško naujų išraiškos būdų. Dalyvauja darželio, rajono, respublikiniuose, tarptautinėse parodose, konkursuose.
Domisi formomis kurias teikia gamta ir kuria žmogus.	Nagrinėja medžio ir kitų gamtos augalų konstrukcijas bei sandarą. Domisi paukščių, žvėrių įvairenybe ir sandara. Atranda liaudies kūriniuose stilizuotas gamtos formas. Patys kuria įvairių formų daiktus, juos klasifikuoja: indai, baldai, drabužiai ir kt.

	Aiškinasi daiktų ir formų simetriją, plastiką, proporciją ir panaudojimo galimybes.
--	---

6.5.3. MUZIKA, ETNOKULTŪRA, ŠOKIS

Ugdymo sritis. Muzikinė raiška

Esminė nuostata.

Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti muzikinėje veikloje.

Esminis gebėjimas.

Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Laisvai, spontaniškai, muzikinės raiškos priemonėmis reiškia savo nuotaiką, idėjas, mintis.	Mėgdžioja gamtos, aplinkos garsus, gyvūnų, paukščių balsus. Atskiria ir nusako gyvus, muzikinius ar techninius garsus. Susikaupia ir įsiklauso į tylą, paaiškina, kuo ji yra vertinga (ramina, atpalaiduoja, ilsina ir kt.). Apibūdina muzikuojant iškylančius išgyvenimus, žino muzikos nuotaikas (linksma, liūdna ir kt.). Dainuoja paprastas intonacijas įvairiomis dermėmis (mažoras, minoras). Dainuodamas, niūniuodamas, intonuodamas reiškia savo emocijas ir mintis. Žaidžia muzikinius žaidimus, ratelius, dainuoja vienbalses daineles.
Tyrinėja ir naudoja įvairius garso išgavimo būdus.	Dainai, šokiui, žaidimui naudoja įvairius garso išgavimo būdus: pučia, muša, braukia ir kt. Skiria atraminius garsus, ilgus ir trumpus, aukštus ir žemus garsus. Pakartoja paprastus kelių garsų ritminius, ar melodinius darinius. Žaidžia kontrastinga dinamika ir tempais. Ritmiškai atlieka paprastus darinius dviejų ir trijų dalių metru, pasitelkdamas kūno judesius, ar muzikos instrumentus.
Nori improvizuoti, komponuoti, kurti.	Žaidžia garsais, improvizuoja, kuria, ieško ir randa tinkamų garsų kompozicijai sukurti. Nurodo keletą įprastų ir neįprastų garso išgavimo būdų. Kuria ir ieško kartu su kitais, stengiasi bendradarbiauti. Žino, kad galima muzikuoti vienam ir grupėmis, nusako, kad grupėje muzikuojant, reikia derintis vienam prie kito. Iš buitinių atliekų, gamtos daiktų pasigamina paprastus žaislinius instrumentus.
Ugdo gerą muzikinį	Intuityviai skiria gerą muzikinį kūrinį nuo beverčio.

skoni.	Nusako ir supranta, kad ne visi kūriniai gali turėti vienodą meninę vertę. Žino kelis lietuvių ir pasaulinės klasikos kompozitorius.
Ugdo, turtina ir plėtoja tautiškumo jausmą, kultūrinę patirtį etninėmis meno vertybėmis.	Atpažįsta lietuviškus ir kitų kraštų muzikinius kūrinius bei tradicinius muzikos instrumentus. Stebi, klausosi, susipažįsta su tautosaka, etnomuzika. Įvardija kelis tradicinius, ar girdimo kūrinio instrumentus. Lygina įvairių tautų muziką, jaučia tarp jų skirtumus. Jaučia ir skiria pagrindinių etninių švenčių laiką, papročius ir tradicijas. Suvokia liaudies muzikos vertę. Dėmesingai klausosi įvairių stilių muzikinius kūrinius. Žino, kad muzika užrašoma natomis ir jos skaitomos.
Palaiko santykius su skirtingų kartų atstovais, perima tautos vertybes, dorovines nuostatas, tradicijas.	Perima etnokultūrinės tradicijas. Palaiko glaudų ryšį su tautos vertybių saugotoju – Telšių „Alkos“ muziejumi. Gamina primityvius liaudies instrumentus: dūdeles, birbynes, barškučius ir kt. Plėtoja gebėjimus kurti daineles, žaidimus, lopšines. Jaučia liaudies kūrybos formas. Žaidžia tėvelių, senelių pamėgtus vaikystės ratelius ir žaidimus, dainuoja daineles, seka pasakas ir kt. Kartu su šeimos nariais dalyvauja vakaronėse, tradicinėse šventėse. Supranta tradicinių švenčių papročius. Puošia, ruošia aplinką šventėms: gamina atvirukus, dainuoja kalendorinių švenčių dainas, žaidžia ratelius.
Lavina muzikinę klausą, balso diapazoną, dikciją ir kvėpavimą.	Klausosi, jaučia atliekamos dainelės nuotaiką, charakterį. Kontroliuoja kūno laikyseną dainavimo, ratavimo metu. Atlieka įvairius kvėpavimo pratimus, žino, kam jie reikalingi. Girdi šalia esantį draugą, pedagogą, muzikinį pritarimą, ansambliuoja. Žaismingais pratimais plečia balso diapazoną. Dainuoja su instrumentu ir acappella. Naudoja greitakalbes, mįsles, rečitavimus. Kuriasi savo melodijas.
Lavina ritmo, garso intensyvumo pojūtį.	Dainuoja su dinamika, frazuoja. Pritaria dainelėms ritminiais kūno judesiais ar ritminiais instrumentais. Groja pogrupiais, orkestruoja. Jaučia tempų kaitą. Ansambliuoja: kartu įstoja po įžangos, frazuoja, klausosi ir girdi, kartu baigia kūrinį.
Moka pagrindinius muzikinius terminus.	Supranta, naudoja sąvokas: kompozitorius, poetas, atlikėjas, liaudies kūryba, smuikininkas, pianistas, dirigentas ir kt. Domisi, kur skamba muzika - salėse, kino filme, teatre, namuose,

	<p>darželyje ir kt. Pažįsta dainos formą: poemas ir priedainis. Naudoja, taiko terminus: pauzė, nata, gama ir kt. Supranta, kas gali atlikti muziką: orkestrai, chorai, ansambliai, solistai ir kt.</p>
<p>Moka orientuotis erdvėje, koordinuoja judesius.</p>	<p>Jaučia judėjimo kryptį ir tempą. Užveda, sustoja į ratą. Ratuoja į abi puses. Mažina, didina ratą. Jaučia tarpus tarp ratuotojų, išlaiko rato formą. Sukasi poromis, už parankių, po vieną. Ritmiškai atlieka įvairius šokio, rato judesius: plojimus, trepsėjimus, siūbavimus ir kt. Žino pagrindinius šokio žingsnelius: dvigubas, šoninis, liaunas bėgamasis ir kt. Stebi, atlieka, atkartoja suaugusių rodomus šokio žingsnius.</p>
<p>Dalyvauja meniniuose projektuose.</p>	<p>Dalyvauja darželyje, rajone, respublikoje rengiamuose koncertuose, konkursuose, projektuose. Derina skirtingas meninės raiškos priemones, saviraišką, kūrybą vientisu aspektu: dainuoja, šoka, juda, atlieka, kalba, vaizduoja, groja ir kt. Muzikalūs vaikai papildomai ugdomi individualiai. Ansamblio „Cyrulioka“ nariai dalyvauja tradiciniuose ir naujuose darželio, rajono, respublikiniuose projektuose, koncertuose, konkursuose.</p>
<p>Saugoja ir puoselėja kultūrinės vertybes.</p>	<p>Aktyviai dalyvauja šventinių rytmečių programėlėse. Švenčia kalendorines šventes. Susipažįsta su etnokultūrinėmis tradicijomis. Mokosi tradicinių liaudies dainelių, žaidimų, ratelių. Išmoksta patarlių, priežodžių, juos panaudoja šnekamojoje kalboje. Lankosi mugėse, organizuoja mugės darželyje, susipažįsta su tradiciniais lietuvių amatais. Lankosi ir dalyvauja mieste organizuojamuose koncertuose, kituose renginiuose. Suaugusiojo padedami rengia koncertus, spektaklius darželyje.</p>

Ugdymo sritis. Muzikos ir šokio estetiškas suvokimas

Vertybinių nuostatų.

Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, muzikine veikla.

Esminis gebėjimas.

Džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi, žavisi muzika, šokių, estetiniais išgyvenimais, įspūdžiais dalinasi su kitais.	Klausosi ir girdi aplinkos, gamtos, muzikos garsus, geba pajusti jų grožį. Išsako savo nuomonę, pastebėjimus, jausmus. Komentuoja, kokius garsus girdi, kuo jie patiko, arba nepatiko. Vertina savo ir draugų pasirodymus.

6.5.4. VAIDYBA

Ugdymo sritis. Vaidybinė raiška

Vertybinė nuostata.

Jaučia vaidybinės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti vaidybinėje veikloje.

Esminis gebėjimas.

Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas vaidindamas.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Atpažįsta vaidybinės ir teatrinės veiklos žanrus aplinkoje ir naudoja veikloje, išgyvena kūrybos džiaugsmą, pasitenkinimą.	Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja žaislus, tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuriam dialogą tarp veikėjų. Kuriam lėlių dramoms vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją. Žiūri stalo, lėlių, šešėlių teatro vaidinimus, patys įsijungia įveiksmai. Lankosi įvairiuose spektakliuose, juos aptaria, pratinasi atpažinti ir įvardinti žanrą (dramos, lėlių, pantomimos ir kt.) Pratinasi pastebėti, atpažinti ir pasakyti, kokie vaidybiniai elementai naudojami grupės veikloje, darželyje, teatro vaidinimuose. Žaidžia siužetinius - vaidmeninius, socialinius žaidimus panaudodami lėles, kaukes, aplinkos daiktus, aprangos detales, buitines atliekas ir kt. Gamina kartonines, pirštines, skudurines, popierines, lazdelines lėles, kuriam scenografiją pasirinktiems vaidinimams, miniatiūroms. Paruošia vaidmenis, spektakliukus, improvizacijas įvairioms šventėms ar kylančiai problemai atskleisti, ieškant jos sprendimo būdų. Parodo juos darželio vaikams, tėveliams. Apibūdina, kas jam pačiam patinka ar nepatinka vaidinant, pasako savo nuomonę. Pasakoja vaidybos sukeltus įspūdžius, mintis, dalinasi patirtomis emocijomis. Geranoriškai vertina savo ir kitų vaidybinis bandymus. Vaidybą sieja su daile, muzika, judesiu, šokiu, savitai išgautais garsais.

Ugdymo sritis. Vaidybos estetišis suvokimas

Vertybinė nuostata.

Domisi, gėrįsi, grožįsi aplinka, vaidybine veikla.

Esminis gebėjimas.

Džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos vaidybos estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko gebėjimai	Vaiko veiksenos
Domisi, gėrįsi vaidyba, geba pasidalinti įspūdžiais apie savo, draugų ar profesionalų vaidinimą.	Pasakoja, kokį veikėją pats vaidino, koks jo charakteris, ką jis veikė, kas nutiko vėliau. Bando vertinti savo sukurtą vaidmenį, analizuoja asmeninius pasiekimus. Vertina draugų, artistų profesionalų pasirodymą, atliktą vaidmenį. Atpasakoja, ką matė scenoje, kokie spektaklio veikėjai patiko ar nepatiko, ką suprato. Pasakoja apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmenines emocijas, vertinimus.

7. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas - neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas ir apibendrinimas. Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa siekiama atliepti ugdytinių poreikius, interesus ir pagal galimybes garantuoti kiekvieno vaiko sėkmę.

Vaiko pasiekimai vertinami tam, kad:

- pažinti vaiką, jo individualumą;
- išsiaiškinti vaiko patirtį, interesus ir tolesnio ugdymosi poreikius;
- nustatyti vaiko pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui išgyventi sėkmės jausmą, paskatinti jį elementariai analizuoti savo pasiekimus;
- planuoti individualų darbą su vaiku, numatyti paramos formas ir būdus;
- pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms;
- tėvams pateikti įdomios informacijos apie vaiką, jo daromą pažangą, pasiekimus;
- įvertinti ar įgyvendinami įstaigos ugdymo tikslai ir uždaviniai.

Siekama, kad vertinimas būtų visapusiškas, objektyvus, informatyvus, planuojamas, fiksuojantis vaiko pažangą, jautrus ir humaniškas, ugdantis vaiko pasitikėjimą, atskleidžiantis esmę: parodantis vaiko pasiekimus ir pažangą, padedantis išvengti problemų.

Vaiko pasiekimų vertinimui naudojami šie metodai:

- vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje aplinkoje, faktų rinkimas, atskirų situacijų aprašymas;
- pokalbis su vaiku;
- pokalbis su tėvais;
- vaiko realios veiklos rezultatų analizė pagal kompetencijas;
- vaiko realios veiklos nuotraukų analizė;
- vaiko kalbos užrašų ir įrašų analizė;
- vaiko veiklos ir elgesio vaizdo įrašų analizė.

Vaiko pasiekimai vertinami du kartus metuose: rugsėjo-spalio mėnesį ir balandžio-gegužės mėnesį.

Vertinamos 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių. Išskirtos ugdymosi pasiekimų sričių grupės atitinka: komunikavimo, pažinimo, sveikatos saugojimo ir stiprinimo, socialinę ir meninę

kompetencijas.

Pedagogai nustato, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas, palygindami jo kalbos, bendravimo, elgesio situacijas, kūrybos darbelius su pasiekimų žingsnių aprašymais.

Pedagogai nustato vaiko pažangą vienoje, keliose ar visose ugdymosi srityse periodiškai stebėdami ir fiksuodami jo pasiekimus (priedas Nr.1, priedas Nr.2).

I - ojo vertinimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimų lygį bei numatyti jo ugdymo kryptis ir užduotis.

II - ojo vertinimo tikslas – nustatyti individualią kiekvieno vaiko pažangą, informuoti tėvus apie jo gebėjimus, pasiekimus, vaiko pasiekimus susieti su ugdymo programos vertinimo medžiaga dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Šis aplankas skirtas individualiems vaiko ugdymo(si) pasiekimams fiksuoti.

Aplanke kaupiami:

- ugdytinio pasiekimo vertinimo lapai (priedas Nr.1 ir priedas Nr.2);
- anketa „Tėvai apie vaiką“ (iš tėvų (globėjų) gauta informacija apie vaiko individualius įpročius, charakterio bruožus, pomėgius, tėvų lūkesčius);
- vaiko piešiniai, dailės ir kiti darbeliai;
- vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos;
- vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, keverzonės, raidžių elementai, raidės, žodžiai, sukurtos knygelės;
- tėvų, auklėtojų užrašai, pastebėjimai, specialistų komentarai;
- nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, garso ir vaizdo įrašai;
- auklėtojos užfiksuoti atvejai apie vaiko elgesį, emocinę būseną;
- individualios programos;
- pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Vaiko pasiekimų vertinimui nenaudojami testai, anketos, specialiai tam vaikui parengtos užduotys, specialūs klausimai, dirbtinės ugdymo situacijos, vertinimai trikdančios, varginantys vaiką, keliantys jam įtampą.

Vaiko ugdymo pasiekimų pagrindiniai vertintojai :

- pedagogai;
- tėvai (pareiškia savo nuomonę, išsako savo lūkesčius);
- specialistai (logopedas, meninio ugdymo mokytojai vertina specialiuosius vaiko ugdymosi poreikius);
- vaikai (vertina savo ir draugų darbelius, išsako savo nuomonę).

Informacijos pateikimas, panaudojimas:

- tėvai su grupės pasiekimais supažindinami susirinkimų metu;
- vaiko pasiekimai ir pažanga aptariama individualiai su tėvais;
- kartu su vaiku pasidžiaugiama jo darbais, ypatingais pasiekimais;
- apibendrinti vertinimo duomenys aptariami mokytojų tarybos posėdyje;
- pedagogas įvertinimo duomenimis remsis planuodamas ugdymo procesą, numatydamas ugdymo individualizavimo galimybes, savo - pedagogo kompetencijų tobulinimo sritis;
- informacija apie vaiko pasiekimus yra konfidenciali, užtikrinamas informacijos saugumas.

Auklėtojos vaikų pasiekimų medžiagą perduoda priešmokyklinio ugdymo pedagogėms. Vaikui išeinant į mokyklą, pasiekimų medžiaga perduodama tėvams.

8. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Adaškevičienė E. (1994). Vaikų fizinio ugdymo pedagogika. Vilnius: Egaldas.
2. Andrikienė R.M., Ruzgienė A. (2001). Ankstyvosios vaikystės pedagogika. Klaipėda: Minklės leidyba.
3. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa (2004). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
5. Bružienė M., Čepienė R. ir kt. Vaiko asmenybės ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje (metodikos metmenys). Klaipėda, 1997.
6. D. T. Dodge, S. Rudick, K. Berke (2008). Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.
7. D. T. Dodge, L. J. Colker, C. Heroman (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.
8. Grinevičienė N. (2002). Vaikystės žaidimai. Kaunas: Šviesa.
9. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
10. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo“ projektas, parengtas Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centrui vykdant projektą „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“, Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001, 2013.
11. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams (1993). Vilnius: Leidybos centras.
12. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų sąrašas, patvirtintas 2005 m. balandžio 18 d. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK – 627.
13. Katinienė, A. (1998). Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius: Kronta.
14. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr.63-2853).
15. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745. Valstybinė švietimo 2013 –2022 metų strategija.
16. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
17. Metodinės rekomendacijos Ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
18. Monkevičienė O. (2003). Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidyba.
20. Monkevičienė O. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“.- V., 1993.
20. Rauckis J., Drungelienė D. (2003). Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. Vilnius: Kronta.
21. Rimkienė R. (2004). Ugdytojų veiklos gairės. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.

PRIEDAI

